

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI- JA TERVEYSALA

KOKEMUKSIA TOIPUMISORIENTAATIOSTA ASIAKASTYÖSSÄ JA TYÖYHTEISÖSSÄ

Kysely Mielen ry:n henkilöstölle

TEKIJÄ

Katja Karilainen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala		
Tutkinto-ohjelma Hyvinvointikoordinaattorin tutkinto-ohjelma		
Työn tekijä Katja Karilainen		
Työn nimi Kokemuksia toipumisorientaatiosta asiakastyössä ja työyhteisössä - kysely Mielen ry:n henkilöstölle		
Päiväys	24.01.2026	51/2
Yhteistyötaho Mielen ry		
<p>Opinnäytetyössä tarkasteltiin toipumisorientaation toteutumista Mielen ry:n henkilöstön kokemusten kautta. Toipumisorientaatio on yhdistyksen toiminnan viitekehys, ja sen periaatteet ovat jo osa organisaation arkea ja toimintakulttuuria. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten henkilöstö koki toipumisorientaation toteutuvan työssään sekä millaisia kehittämistarpeita ja toiveita sen vahvistamiseksi ilmeni. Tavoitteena oli saada kokemusperäistä tietoa siitä, miten toipumisorientaation periaatteet tunnustetaan ja miten niitä voitaisiin vahvistaa arjen työskentelyssä. Taustalla oli pyrkimys syventää ymmärrystä siitä, millä tavoin toipumisorientaation mukaista ajattelua ja toimintaa voidaan kehittää vielä vahvemmin osaksi koko organisaation yhteistä käytäntöä.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena kyselytutkimuksena, jossa yhdistettiin avoimia kysymyksiä ja likert-asteikollisia väittämiä. Aineisto kerättiin Mielen ry:n henkilöstöltä ja analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmällä. Fenomenologinen viitekehys ohjasi työtä ja mahdollisti yksilöllisten kokemusten ja merkitysten löytämisen.</p> <p>Tuloksista ilmeni, että toipumisorientaation periaatteet tunnustettiin hyvin ja ne näkyivät arjen työssä. Toipumisorientaation toteuttamista rajoittivat kuitenkin rakenteelliset tekijät, kuten resurssit, kokemus toipumisorientaation tunnustamisesta ja saatu perehdytys aiheeseen. Kehittämistarpeina nousivat esiin koulutuksen lisääminen ja toimintakulttuurin vahvistaminen. Jatkotutkimukselle nähtiin tarvetta erityisesti toipumisorientaation juurruttamisen prosessien kehittämiseen.</p>		
Avainsanat Toipumisorientaatio, osallisuus, työyhteisö		

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Master's Degree Programme of Health and Welfare Coordinator	
Author Katja Karilainen	
Title of Thesis Experiences of recovery orientation in client work and the work community – A survey for the staff of Mielen ry	
Date 24.1.2026	Pages/Appendices 51/2
Client Organisation /Partners Mielen ry	
<p>Abstract</p> <p>This thesis explores the implementation of recovery orientation within Mielen ry through the perspectives of its staff. Recovery orientation forms the conceptual framework for the organisation's activities, and its principles are embedded in everyday practice and organisational culture. The study aimed to examine how employees perceive the integration of recovery-oriented principles in their work and to identify development needs and expectations for strengthening these practices. The objective was to generate experiential insights into how recovery orientation is recognised and how its principles can be further embedded in daily operations, thereby deepening understanding of strategies for consolidating recovery-oriented thinking across the organisation.</p> <p>The research employed a qualitative survey design combining open-ended questions with Likert-scale items. Data were collected from Mielen ry staff and analysed using data-driven content analysis within a phenomenological framework, enabling the identification of individual experiences and meanings.</p> <p>Findings indicate that recovery-oriented principles are well recognised and evident in everyday work. However, structural factors—such as limited resources, varying levels of familiarity with recovery orientation, and insufficient induction—were identified as barriers to full implementation. Key development needs included enhanced training and the reinforcement of organisational culture. Further research is recommended to examine processes for embedding recovery orientation more systematically.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Recovery orientation, inclusion, work community</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	TIETOPERUSTA.....	7
2.1	Mielenterveystyö ja palvelujärjestelmän konteksti	7
2.2	Toipumisorientaatio- Recovery orientation.....	7
2.3	CHIME- malli toipumisorientaation jäsentäjänä	8
2.4	Kohtaaminen ja vuorovaikutus	9
2.5	Osallisuus	9
2.6	Toivo ja merkityksellisyys	10
2.7	Vertaisuus	10
2.8	Johtaminen ja rakenteet toipumisorientaation näkökulmasta	11
3	TYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	13
3.1	Tarkoitus ja tavoite	13
3.2	Tutkimuskysymykset	13
4	TYÖN TOTEUTUS	14
4.1	Menetelmällinen viitekehys	14
4.1.1	Kvalitatiivinen tutkimus.....	14
4.1.2	Fenomenologinen viitekehys	15
4.2	Yhteisyyden tausta.....	16
4.3	Kysymysten muotoilu	17
4.4	Aineistonkeruu.....	18
4.5	Aineiston analysointi.....	19
5	TULOKSET	23
5.1	Likert- asteikollisten kysymysten tulokset	23
5.1.1	Tunnistan toipumisorientaation periaatteet.....	24
5.1.2	Tunnistan toipumisorientaation toteutuvan työssäni.....	24
5.1.3	Toipumisorientaatio antaa välineitä työni toteuttamiseen	25
5.1.4	Toipumisorientaation toteutuminen näkyy yhdistyksen toiminnassa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa	25
5.1.5	Keinoja toipumisorientaation juurruttamiseen toimintakulttuuriin	26
5.1.6	Yhteys tutkimuskysymyksiin	26
5.2	Avoimista kysymyksistä esiin nousseet keskeiset teemat	27
5.2.1	Osallisuus ja vuorovaikutus	27

5.2.2	Kohtaaminen ja ihmisarvon kunnioittaminen	28
5.2.3	Toivon merkitys	28
5.2.4	Toipumisorientaation näkyminen rakenteissa, työyhteisöissä ja johtamisessa	29
5.2.5	Henkilöstön kehittämis ehdotukset	30
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	32
6.1	Aineiston kattavuus ja laadullinen näkökulma	32
6.2	Asteikkokysymysten tulkinta	32
6.3	Osallisuus ja vuorovaikutus työssä	34
6.4	Kohtaaminen ja ihmisarvo	35
6.5	Toivon ylläpitäminen	35
6.6	Toipumisorientaation rakenteellinen toteutuminen	36
6.7	Kehittämismahdollisuudet ja juurruttamisen tuki	37
7	POHDINTA	39
7.1	Ilmiön merkityksellistyminen ja opinnäytetyön tavoite	39
7.2	Menetelmän tarkastelua	39
7.3	Kehittämismahdollisuudet ja jatkotutkimus	40
7.4	Aiheen ajankohtaisuus	41
7.5	Eettiset näkökulmat ja tietosuojat	43
7.6	Luotettavuuden arviointi	43
7.7	Ammatillinen kehittyminen	44
	LÄHTEET	46
	LIITE 1: SAATETEKSTI	52
	LIITE 2: KYSELYN KYSYMYKSET	53

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön yhteistyötaho on Mielen ry, joka on yleishyödyllinen yhdistys. Yhdistys tarjoaa asumispalveluita, sosiaalista kuntoutusta, kuntouttavaa työtoimintaa, työllistymistä tukevia palveluita, matalankynnyksen toimintaa sekä kehittämishankkeita Pirkanmaalla. Mielen ry:n toiminnan viitekehystenä on toipumisorientaatio ja yhdistyksen arvoissa — osallisuus, uudistuminen, toivo ja ilo — heijastuvat samat periaatteet kuin toipumisorientaatioissa. (Mielen ry n.d.) Mielen ry:n strategiassa korostuu toipumisorientaation jatkuva viljely ja sen näkyminen koko organisaation toimintakulttuurissa. Asiakkaiden ja osallistujien toiveet ja tarpeet ohjaavat toimintaa, ja tavoitteena on juurruttaa toipumisorientaatio vielä vahvemmin osaksi koko organisaation kulttuuria ja arjen käytäntöjä. (Mielen ry 2024.)

Yhteistyö pohjautuu tekijän kiinnostukseen toipumisorientaatiota kohtaan ja yhteistyötahon tarve saada lisätietoa toipumisorientaation toteutumisesta yhdistyksessä. Opinnäytetyön taustalla on ajatus siitä, että vaikka toipumisorientaatio tunnetaan käsitteenä, ei ole itsestään selvää, miten sen periaatteet näkyvät arjen työssä. Henkilöstön kokemukset ja näkemykset ovat keskeisiä, kun halutaan ymmärtää, miten toipumisorientaatio toteutuu ja mitä sen vahvistaminen edellyttää.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten Mielen ry:n henkilöstö kokee toipumisorientaation toteutuvan työssään ja millaisia kehittämistarpeita ja toiveita organisaatiossa on sen vahvistamiseksi. Tavoitteena on saada kokemuseräistä tietoa siitä, miten toipumisorientaation periaatteet tunnustetaan ja miten niitä voitaisiin vahvistaa arjen työskentelyssä sekä vahvistaa juurtumista osaksi organisaatiokulttuuria. Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisena kyselytutkimuksena, joka sisältää sekä Likert-asteikollisia väittämiä että avoimia kysymyksiä. Aineisto analysoidaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla, mikä mahdollistaa henkilöstön kokemusten ja merkitysten esiin tuomisen.

Organisaatiokontekstissa tarkasteltavat ilmiöt ovat olemassa ihmisten kautta, ja vuorovaikutus ylläpitää niitä. Niiden ymmärtämiseksi on keskeistä selvittää, millaisia merkityksiä ihmiset niille antavat ja mitä tarkoituksia ne palvelevat. (Puusa & Juuti 2020, luku 19.) Koska opinnäytetyön tavoitteena on ymmärtää, miten yksilöt kokevat toipumisorientaation omassa työssään, fenomenologia on tarkoituksenmukainen valinta viitekehyydeksi. Fenomenologia keskittyy yksilön kokemusten ja merkitysten tutkimiseen, mikä tukee opinnäytetyön tavoitetta. Tutkimuksessa hyödynnetään menetelmiä, jotka mahdollistavat kokemusten ja niiden pohjalta muodostuvan tiedon tarkastelun.

2 TIETOPERUSTA

2.1 Mielenterveystyö ja palvelujärjestelmän konteksti

Mielenterveystyö on keskeinen osa sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta. Sen kohteena ovat yksilöt, joiden elämäntilanteisiin liittyy psyykkisiä haasteita, mielenterveyden häiriöitä sekä niistä aiheutuvaa toimintakyvyn heikkenemistä. Mielenterveystyön tavoitteena on edistää psyykkistä hyvinvointia, tukea arjessa selviytymistä sekä vahvistaa yksilön osallisuutta ja elämänhallintaa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a). Työ toteutuu moniammatillisessa yhteistyössä ja erilaisissa palveluympäristöissä, kuten avohoidossa, asumispalveluissa ja kuntouttavissa palveluissa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2022a).

Viime vuosina mielenterveystyön kenttää ovat muokanneet palvelujärjestelmän rakenteelliset muutokset, kasvavat resurssipaineet sekä lisääntyneet vaatimukset asiakaslähtöisyydestä ja osallisuuden vahvistamisesta. Palvelut ovat usein pirstaleisia, ja asiakkaiden elämäntilanteet monimutkaisia, mikä asettaa haasteita pitkäjänteiselle ja kokonaisvaltaiselle työskentelylle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2022b, luku 3.) Samanaikaisesti mielenterveystyössä on tunnistettu tarve siirtyä perinteisestä oire- ja diagnoosikeskeisestä ajattelusta kohti toimintakykyä, yksilön voimavaroja ja elämänlaatua korostavaa lähestymistapaa (World Health Organization 2013, 7–10).

Mielenterveystyön kehittämisessä keskeistä on myös moniammatillinen yhteistyö eri toimijoiden välillä, mikä mahdollistaa palveluiden integraation ja asiakkaan tarpeiden kokonaisvaltaisen huomioimisen. Kansallinen mielenterveysstrategia painottaa, että toimivat palveluketjut, asiakaslähtöisyys ja elämänlaatuun keskittyvä työote ovat keskeisiä tekijöitä mielenterveystyön vaikuttavuuden ja saavutettavuuden kannalta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023; Sosiaali- ja terveysministeriö 2022a).

Toipumisorientaatio vastaa sekä palvelujärjestelmän kehittämistarpeisiin että työn eettisiin lähtökohtiin korostamalla yksilön aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja toivoa. Toipumisorientaatio tarjoaa kehityksen, jonka avulla mielenterveystyön käytäntöjä voidaan tarkastella kriittisesti ja kehittää kohti yksilön arkea ja merkityksellistä elämää tukevia ratkaisuja. (Slade 2009, 5–8; Nordling 2018.)

Mielenterveystyössä vuorovaikutuksen laatu, kohtaamisen inhimillisuus sekä asiakkaan osallisuuden mahdollistaminen ovat keskeisiä tekijöitä toipumista tukevassa työssä. Tässä opinnäytetyössä mielenterveystyötä tarkastellaan toipumisorientaation näkökulmasta, painottaen erityisesti osallisuutta, vuorovaikutusta, kohtaamista ja toivon merkitystä työntekijöiden kokemuksissa.

2.2 Toipumisorientaatio- Recovery orientation

Toipumisorientaatio on viitekehys, jossa keskiössä on yksilön kokemus mielekkästä elämästä ja hyvinvoinnista. Se korostaa positiivista mielenterveyttä, toivoa, osallisuutta, merkityksellisyyttä ja yksilön voimavaroja. Toipuminen ymmärretään kokonaisvaltaisena prosessina, joka ilmenee myönteisinä kokemuksina ja muutoksina. Yhteiskunnan palvelujärjestelmät voivat luoda edellytyksiä toipumiselle, mutta varsinainen muutos tapahtuu yksilön elämässä ja kokemuksissa. Toipumisorientaatio ei myöskään sulje pois lääkehoitoa, vaan painottaa yksilöllisesti suunniteltuja hoitokokonaisuuksia, jotka vastaavat kunkin henkilön omia tarpeita, arvoja ja tavoitteita. Toipuminen ei ole pelkästään oireiden lievittymistä, vaan kokonaisvaltainen prosessi, jossa yksilön subjektiivinen kokemus, henkilökohtaiset tavoitteet ja sosiaalinen tuki ovat keskiössä. (Nordling, 2018; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

Toipumisorientaatiossa on keskeistä, että jokaisella ihmisellä on oikeus hyvään elämään sairaudesta tai muita elämän haasteista huolimatta. Toipumisorientaatio näkyy asiakastyössä esimerkiksi jaettuna päätöksentekona, dialogina ja toiveikkuuden tukemisena, jolloin pyritään vahvistamaan pysyvyyden tunnetta ja löytämään keinoja oireiden kanssa selviytymiseen (Rapeli, Sipilä & Nordling 2024, 6–7; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023; Jørgensen ym. 2025, 197–205; Sánchez-Guarnido ym. 2024, 2).

Toipumista voidaan tarkastella palveluiden, kliinisen sekä henkilökohtaisen näkökulman kautta. Kliininen toipuminen viittaa oireiden vähenemiseen, kun taas henkilökohtainen toipuminen liittyy toivon ylläpitämiseen ja merkityksellisen elämän rakentamiseen myös mielenterveyden haasteiden kanssa. Toipumisorientaation viitekehys korostaa erityisesti henkilökohtaista toipumista, jossa keskeistä ovat positiivisen identiteetin vahvistuminen, haasteiden ymmärtäminen ja hallinta sekä kokemus merkityksellisistä ihmissuhteista. (Slade 2009, 8–12; Nordling 2023, 30–31.)

Ihmissuhteet ovat hyvin merkittävä toipumista tukeva tekijä. Vertaistuki ja yhteisöllisyys vahvistavat osallisuutta ja kokemusta siitä, että yksilö ei ole yksin, vaan tukea on saatavilla. Palvelujärjestelmissä toipumisorientaation toteutuminen vaatii arvojen näkyväksi tekemistä, yhteistyötä yksilön ja ammattilaisen välillä ja jatkuvaa palautteen hyödyntämistä. Kansainvälinen tutkimus on osoittanut, että käytännön toteutuksessa on kuitenkin erinäisiä haasteita: esimerkiksi Australiassa mielenterveyshoitajat kokivat vaikeaksi erottaa kliinistä ja toipumisorientaatiota painottavaa työtettä, ja toivoivat lisää koulutusta sekä henkilöstöresursseja. Myös ajan puute nähtiin merkittävänä esteenä toipumisorientaation toteuttamiselle. (Hristodoulidis, Munro & Brooks 2022, 161–167.)

Suomessa toipumisorientaatiomalli sisällytettiin kansalliseen mielenterveys- ja päihdesuunnitelmaan vuonna 2010, mikä vahvisti sen asemaa osana palveluiden kehittämistä (Raivio & Raivio, 2020, 25). Tämän myötä on tullut näkyväksi, että toipumisorientaatiosta on tullut osa mielenterveystyön kehitystä sekä kansainvälisesti, mutta myös kansallisesti.

Tässä opinnäytetyössä toipumisorientaatiota tarkastellaan erityisesti mielenterveystyön arjen käytäntöjen näkökulmasta. Keskeisinä teoreettisina painopisteinä korostuvat osallisuus, vuorovaikutus, ihmisarvoinen kohtaaminen sekä toivon merkitys, jotka muodostavat myös työn empiirisessä osuudessa esiin nousevien teemojen teoreettisen lähtökohdan.

2.3 CHIME- malli toipumisorientaation jäsentäjänä

Toipumisorientaation keskeisiä periaatteita jäsentää kansainvälisesti tunnettu CHIME-malli. Malli perustuu laajaan kirjallisuuskatsaukseen ja kuvaa henkilökohtaisen toipumisen keskeisiä prosesseja viiden ulottuvuuden kautta: yhteys toisiin ihmisiin (Connectedness), toivo ja optimismi tulevaisuuden suhteen (Hope), identiteetin vahvistuminen (Identity), merkityksellisyyden kokemus (Meaning) sekä voimaantumisen ja toimijuus (Empowerment). (Leamy, Bird, Le Boutillier, Williams & Slade 2011, 445–452.)

CHIME-malli konkretisoi toipumisorientaation periaatteita ja toimii apuvälineenä sekä palvelujen kehittämisenessä että toipumista tukevien käytäntöjen arvioinnissa. Malli korostaa, että toipuminen ei ole lineaarinen tai yksinomaan yksilön sisäinen prosessi, vaan se rakentuu vuorovaikutuksessa sosiaalisten suhteiden, yhteisöjen ja palvelujärjestelmien kanssa. (Raivio 2019.)

Tässä opinnäytetyössä CHIME-malli toimii taustakehyksenä, jonka avulla henkilöstön kokemuksia toipumisorientaation toteutumisesta voidaan myöhemmin tulkita. Mallia ei käytetä analyysin varsinaisena luokittelurunkona, mutta sen ulottuvuudet ovat tunnistettavissa sekä tietoperustassa että opinnäytetyön tuloksissa.

2.4 Kohtaaminen ja vuorovaikutus

Toipumisorientaatiossa kohtaaminen ymmärretään arvopohjaisena ja vastavuoroisena suhteena, jossa yksilö kohdataan ensisijaisesti henkilönä eikä hänen diagnoosinsa tai oireidensa kautta. Kohtaamisen keskiössä ovat arvostava läsnäolo, kuulluksi tuleminen ja luottamuksen rakentuminen, jotka luovat perustan toipumista tukeville prosesseille. Aito kohtaaminen ja vuorovaikutus vahvistaa yksilön toimijuutta ja itsemääräämisoikeutta sekä tukee kokemusta omien voimavarojen merkityksellisyydestä. (Slade 2009, 32–35.)

Vuorovaikutuksen merkitys korostuu erityisesti dialogisessa työotteessa, jossa sekä ammattilaisen että palvelujen käyttäjän kokemustieto nähdään merkityksellisenä. Dialoginen vuorovaikutus mahdollistaa jaetun päätöksenteon ja tukee yksilön toimijuutta omassa elämässään. (Seikkula & Olson 2003, 403–409.) Toipumisorientaatiossa vuorovaikutus ei rajoitu ammatillisiin kohtaamisiin, vaan ulottuu vertaissuhteisiin ja yhteisöllisiin toimintaympäristöihin. (Slade 2009, 58–61.)

Tutkimusten mukaan kokemus merkityksellisestä kohtaamisesta lisää osallisuuden tunnetta ja edistää henkilökohtaista toipumista. Kohtaaminen voidaan siten nähdä toipumisorientaatiossa perustavana mahdollistavana tekijänä, joka tukee toivon, osallisuuden ja identiteetin vahvistumista. (Topor, Borg, Di Girolamo & Davidson 2011, 90–99.)

2.5 Osallisuus

Osallisuus on toipumisorientaatiossa keskeinen periaate, joka liittyy yksilön mahdollisuuksiin osallistua, vaikuttaa ja tulla hyväksytyksi omana itsenään erilaisissa yhteyksissä. Osallisuutta ei voida pelkistää muodolliseksi osallistumiseksi palveluihin tai päätöksentekoon, vaan se rakentuu ennen kaikkea yksilön subjektiivisesta kokemuksesta kuulumisesta, arvostuksesta ja vaikutusmahdollisuuksista (Isola ym. 2017, 3–5). Toipumisorientaatiossa osallisuus nähdään sekä toipumisen edellytyksenä että sen seurauksena, sillä osallisuuden kokemukset voivat vahvistaa yksilön toimijuutta ja elämäntähtäilyä.

CHIME-mallissa osallisuus kytkeytyy erityisesti yhteyteen toisiin ihmisiin sekä voimaantumiseen (Leamy ym. 2011, 449–451). Merkitykselliset ihmissuhteet, yhteisöön kuuluminen ja mahdollisuudet vastavuoroiseen vuorovaikutukseen tukevat kokemusta osallisuudesta. Tutkimusten mukaan osallisuus lisää hyvinvointia, vahvistaa myönteistä minäkuvaa ja edistää henkilökohtaista toipumista erityisesti silloin, kun yksilö voi kokea itsensä aktiiviseksi toimijaksi eikä pelkästään palvelujen kohteeksi (Topor ym. 2011, 92–95).

Saarinen ja Kilku (2021, 25–33) korostavat, että osallisuus ilmenee toipumisorientaatiossa paitsi asiakkaan mahdollisuutena vaikuttaa omaan palveluprosessiinsa myös työntekijöiden toimintatavoissa ja ohjauksen käytännöissä. Osallisuus ei toteudu pelkästään osallistumisen muodollisina mahdollisuuksina, vaan se edellyttää, että asiakkaan näkökulma otetaan aidosti huomioon ja että asiakkaan toimijuutta tuetaan. Tämä on yhteydessä suoraan työntekijöiden rooliin: osallisuus edellyt-

tää, että työntekijä tunnistaa asiakkaan voimavarat ja kokemustiedon sekä tarjoaa tilaa vaikuttamiselle ja päätöksenteolle. Osallisuuden vahvistaminen edellyttää myös organisaatiokulttuuria, jossa asiakkaan ääni ja kokemustieto ovat osa palvelujen suunnittelua ja kehittämistä.

Palvelujärjestelmissä osallisuus edellyttää rakenteiden lisäksi arvopohjaista sitoutumista toipumisorientaatioon. Tämä tarkoittaa esimerkiksi jaetun päätöksenteon tukemista, kokemustiedon tunnistamista sekä mahdollisuuksia osallistua palvelujen suunnitteluun ja arviointiin. World health organization (2013, 15–17) korostaa, että osallisuuden vahvistaminen edellyttää siirtymää asiantuntijakeskeisyydestä kohti kumppanuuteen perustuvaa työtettä. Osallisuuden puute puolestaan voi ylläpitää ulkopuolisuuden kokemuksia ja heikentää toipumisprosessia, mikä tekee osallisuudesta keskeisen toipumista edistävän tekijän.

2.6 Toivo ja merkityksellisyys

Toivo on yksi toipumisorientaation keskeisimmistä käsitteistä ja se muodostaa henkilökohtaisen toipumisen emotionaalisen ja merkityksellisen ytimen. Toivo voidaan ymmärtää uskona siihen, että elämä voi olla mielekästä ja arvokasta mielenterveyden haasteista huolimatta. (Slade 2009, 62–63.) Toivo ei ole pysyvä ominaisuus, vaan vuorovaikutuksessa rakentuva prosessi, johon vaikuttavat yksilön kokemukset, sosiaalinen ympäristö ja saatu tuki.

CHIME-mallissa toivo nähdään keskeisenä toipumista mahdollistavana tekijänä, joka linkittyy muihin toipumisen ulottuvuuksiin, kuten identiteetin vahvistumiseen ja merkityksellisyyden kokemukseen (Leamy ym. 2011, 447–449). Toivon vahvistuminen voi ilmetä esimerkiksi tulevaisuususkon lisääntymisenä, uusien tavoitteiden asettamisena tai käsityksenä omista mahdollisuuksista vaikuttaa elämän kulkuun. Tutkimusten mukaan toivo on yhteydessä parempaan elämänlaatuun ja suurempaan sitoutumiseen toipumisprosessiin (Topor ym. 2011, 95–97).

Ammattilaisten ja vertaisten rooli toivon ylläpitämisessä on keskeinen. Toipumisorientaation mukaisessa työotteessa toivoa tuetaan realistisesti mutta myönteisesti, välttämällä ylikorostettua optimismia että toivottomuutta vahvistavia käytäntöjä. Toivoa edistävät erityisesti kokemukset kuulluksi tulemisesta, onnistumisista ja mahdollisuuksista vaikuttaa omaan elämään. (Slade 2009, 64–65.) Myös vertaisuuteen perustuvat suhteet voivat vahvistaa toivoa, sillä jaetut kokemukset toipumisesta tarjoavat konkreettisia esimerkkejä selviytymisestä ja muutoksen mahdollisuudesta (Repper & Carter 2011, 398–402). Toipumisorientaatioissa toivo nähdään siten sekä yksilöllisenä voimavarana että sosiaalisesti rakentuvana ilmiönä.

2.7 Vertaisuus

Vertaisuus on toipumisorientaation käytännöllinen toteutusmuoto. Vertaisuus perustuu jaettuun kokemukseen ja vastavuoroisuuteen, jotka mahdollistavat samastumisen ja ymmärretyksi tulemisen. Vertaistuen on todettu edistävän toipumista lisäämällä toivoa, osallisuutta ja voimaantumista sekä lieventämällä stigmaan liittyviä kokemuksia. Vertaisosaajien ja kokemusasiantuntijoiden rooli palveluissa voi vahvistaa osallisuutta ja henkilöstön ymmärrystä sellaisina kuin asiakkaat niitä kokevat. Vertaisuutta hyödyntämällä voidaan edistää merkittäviä muutoksia palvelukulttuurissa, kuten asiakkaiden toivon ja osallisuuden vahvistamista sekä sairaalahoitajaksojen vähentymistä. (Repper & Carter 2011, 392–411.)

Kokemusasiantuntijatoiminnan ydin on siinä, että vaikeista kokemuksista ja elämäntilanteista sekä kuntoutumisen prosessista syntyvä tietämys ja ymmärrys muuttuvat toiminnassa voimavaraksi. Tätä kautta on mahdollista tuoda vertaisuutta vaikuttaa ja edistää muutosta. Vaikuttaminen voi ilmetä esimerkiksi vertaistukena, kuntoutujien edustajana toimimisena tai vaikeita asioita sisältävien ilmiöiden tuomisena julkiseen keskusteluun. (Rissanen & Jurvansuu 2019, 1–6.)

Toikko (2011, 103–113) tuo esiin, että kokemusasiantuntijuus ja vaikuttamismahdollisuudet tarjoavat uudenlaisia mahdollisuuksia asiakkaille. Kokemusasiantuntijat voidaan nähdä toimijoina muiden asiantuntijoiden rinnalla ja molempien osallistuminen on yhtä merkittävää. Kehittämisprosessien rakentuksessa sekä työntekijöiden että asiakkaiden ja/tai kokemusasiantuntijoiden yhteistyön pohjalta, on kyseessä aidosti avoin prosessi, jonka lopputulosta ei ole määritelty ennalta. Vuorovaikutus ammattilaisten ja asiakkaiden välillä on keskeisesti tärkeä tekijä. Ammatillisen osaamisen rinnalla kokemustieto on keskeinen tekijä, kun esim. palvelujärjestelmiä halutaan kehittää. Erilaisten tiedonlajien erottaminen ja niiden luonteen ymmärtäminen on tärkeää ja tulee tunnistaa, mitä tavoitteita kokemustiedolla ja ammattilais- tai asiantuntijatiedolla pyritään saavuttamaan (Anttinen & Nousiainen 2021, 26).

Eteläkorealaisessa tutkimuksessa (2024) tarkasteltiin, miten mielenterveyshaasteita kokeneet vertaisohjaajat kuvaavat omaa toipumistaan ja sen merkitystä työssään. Tutkimus toteutettiin fenomenologisella lähestymistavalla ja siinä käytettiin runoutta ilmaisukeinona tuomaan esiin yksilöllisiä kokemuksia ja merkityksiä. Vastaajat kuvasivat, että heidän identiteettinsä vahvistui, tunne osallisuudesta lisääntyi ja ymmärrys omista kokemuksista lisääntyi. Vertaisohjaajuus kuvattiin merkittävänä mm. osallisuuden rakentajana ja yhteisöllisyyden näkökulmasta. (Kim & Kweon 2024.)

Vertaisuudessa yksilö voi toimia sekä tuen vastaanottajana että sen antajana, mikä vahvistaa toimijuutta ja identiteettiä osana toipumisprosessia. Näin vertaisuus tukee useita CHIME-mallin ulottuvuuksia samanaikaisesti. (Topor ym. 2011, 90–99.)

2.8 Johtaminen ja rakenteet toipumisorientaation näkökulmasta

Johtamisen näkökulmasta on tärkeää, että toipumisorientaatioon liittyvät keskeiset periaatteet – osallisuus, toivo, kohtaaminen ja vertaisuus – näkyvät organisaation arvoissa, strategiassa ja päivittäisessä työssä. Johtamisella tulee olla keskeinen rooli henkilöstön osaamisen kehittämisessä, reflektoinnin tukemisessa ja palvelujen jatkuvassa arvioinnissa, jotta toipumisorientaatio toteutuu johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti. (Martin, Nordling, Soronen & Savelius-Koski 2021, 31–52.)

Toipumisorientaation mukainen johtaminen ja organisaatorakenteet ovat keskeisiä tekijöitä mielen-terveys- ja sosiaalipalveluiden kehittämisessä siten, että palvelut tukevat yksilöiden henkilökohtaista toipumista. Toipumisorientaation viitekehys korostaa yksilön subjektiivista kokemusta, osallisuutta, toivoa, merkitystä ja toimijuutta – ulottuvuuksia, jotka tulee huomioida myös johtamisen ja palvelujärjestelmän tasolla. (Leamy ym., 2011, 445–452.)

Organisaation rakenteet, kuten hierarkian taso, resurssien kohdentaminen ja johtamisen sitoutuminen toipumisorientaatioon, vaikuttavat suoraan henkilöstön mahdollisuuksiin soveltaa toipumisorientaatiota käytännön työssä. Tutkimus on osoittanut, että organisaation prioriteetit ja taloudelliset tavoitteet voivat vaikuttaa siihen, miten toipumisorientaatio konkretisoituu. Jos palvelut määritellään tehokkuuden näkökulmasta, jää yksilön subjektiivinen toipumisen tuki vähemmälle huomiolle. (Le Boutillier ym. 2015, 1–14.)

Johtamisen tulisi tarjota strateginen ja arvoihin perustuva pohja, joka tukee henkilöstön osaamista ja työtettä toipumisorientaation mukaisesti. Johtamisen tulee myös tukea henkilöstön jatkuvaa oppimista ja reflektointia toipumisorientaation periaatteista, mikä edistää yhtenäistä ja pitkäjänteistä implementaatiota. Strateginen sitoutuminen voi näkyä esimerkiksi selkeinä organisaation arvoina, henkilöstön koulutusohjelmina ja rakenteellisina tukimekanismeina, jotka mahdollistavat toipumisorientaation hyödyntämisen päivittäisessä työssä ja päätöksenteossa. (Martin ym. 2021, 31–52.)

Toipumisorientaation laajuuden vuoksi on tärkeää, että viitekehyksen käyttöönotossa huomioidaan koko organisaatio ja sen kulttuuri. Implementointi on malli, jossa päämääränä on ottaa uusi toimintatapa käyttöön. Uudenlaisen kulttuurin muotoutuminen vaatii tavoitteellista toimintaa sekä riittävästi aikaa. Johdon tulisi ottaa vahva rooli muutoksen eteenpäin viemisessä sekä varmistaa henkilöstön osallistuminen. Kulttuurin tai kehittämistyön implementointi ei ole mahdollista, jos johto ei sitoudu prosessiin ja tue henkilöstöä. Jotta uudenlainen ajattelutapa voidaan omaksua ja siitä tuli osa käytänteitä, niin tulee käydä jatkuvaa dialogia kokemuksellisen tiedon ja teorian välillä. (Rapeli ym. 2024, 9–12.)

3 TYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

3.1 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten Mielen ry:n työntekijät kokevat toipumisorientaation osana omaa työtään. Opinnäytetyön avulla pyritään tuottamaan kokemusperäistä tietoa siitä, miten toipumisorientaation periaatteet tunnistetaan ja miten niitä voitaisiin vahvistaa arjen työssä. Tavoitteena on syventää ymmärrystä toipumisorientaation toteutumisesta työyhteisössä sekä kartoittaa henkilöstön näkemyksiä ja toiveita sen juurtumisesta osaksi organisaatiokulttuuria.

3.2 Tutkimuskysymykset

Miten Mielen ry:n työntekijät kokevat toipumisorientaation osana omaa työtään?

Millä konkreettisilla toimilla toipumisorientaation juurtumista voidaan vahvistaa osaksi Mielen ry:n toimintakulttuuria?

4 TYÖN TOTEUTUS

4.1 Menetelmällinen viitekehys

4.1.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Opinnäytetyö toteutetaan laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena, sillä se mahdollistaa yksilöiden kokemusten, käsitysten ja ilmiöiden syvällisen tarkastelun. Menetelmä on tarkoituksenmukainen, koska opinnäytetyön tavoitteena on ymmärtää yksilöiden subjektiivisia kokemuksia ja niihin liitettyjä merkityksiä. Kyselyssä hyödynnetään avointen kysymysten lisäksi Likert-asteikkoa, joten opinnäytetyössä on myös yhdistelmä tutkimuksen piirteitä, mutta pääpaino on laadullisessa tutkimuksessa.

Laadullisten ja määrällisten kysymysten yhdistäminen kyselyssä tarkoitti, että laadulliseen tutkimukseen tuli yhdistelmä tutkimuksen piirteitä. Likert-asteikolliset väittämät antoivat nopean ja vastaajaysävällisen tavan ilmaista mielipide, eikä kysely vienyt liikaa työaikaa vastaajilta. Avoimet kysymykset toivat syvempää ymmärrystä vastaajien kokemusten merkityksistä fenomenologisen viitekehyksen mukaisesti ja kuvasivat ilmiötä vastaajien näkökulmasta.

Yhdistelmä mahdollistaa monipuolisemman ja rikkaamman tiedon keruun, joka voi tuoda esiin näkökulmia, joita pelkkä määrällinen tai laadullinen tutkimus ei yksinään paljastaisi. Lisäksi määrällisen ja laadullisen menetelmien piirteiden yhdistäminen tukee aineiston luotettavuutta, sillä numeeriset vastaukset voidaan analysoida vertailukelpoisesti ja avointen kysymysten teemojen tulkinta voidaan liittää tähän analyysiin. (Sormunen, Saaranen, Tossavainen & Turunen 2013, 312–321).

Kvalitatiivinen tutkimus mahdollistaa vastaajien kokemusten syvällisemmän ymmärtämisen verrattuna määrälliseen tutkimukseen. Tutkimusten käsitteiden valinnat määrittelevät, tekevät merkitykselliseksi ja nimeävät tutkittavan ilmiön. Käsitteet sisältävät tutkimuksellisen valinnan siitä, mistä teoreettisesta näkökulmasta tutkittava ilmiö tutkimuksessa käsitetään. Käsitteiden avulla tutkimus ymmärretään tietyllä tavalla. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2014, 53.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana pidetään tosiasiallisen elämän kuvaamista. Koska todellisuus nähdään moninaisena ja muotoutuvana, sen sisällä voi ilmetä erilaisia suhteita. Tavoitteena on, että tutkittava ilmiö huomioidaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kiinnitetään huomiota myös tutkimuksen arvopohjaan, sillä arvot vaikuttavat siihen, miten ilmiötä tulkitaan. Tutkimuksen tarkoituksena on etsiä uusia havaintoja sen sijaan, että keskityttäisiin jo olemassa olevien käsitysten todentamiseen. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä aineiston kokoaminen luonnollisissa tilanteissa, tiedonkeruu suoraan ihmisiltä, laadullisten menetelmien käyttö sekä yksittäisten tapausten tarkastelu ainutlaatuisina. Aineistoa tulkitaan näiden erityispiirteiden mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161–164.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ihmistä tarkastellaan kokonaisuutena osana elämismailmaa. Asiatyhteyksiä pyritään ymmärtämään laajempina kokonaisuuksina. Tavoitteena on ymmärtää ja tulkita tutkimusaineistoa sekä syventää ymmärrystä ilmiöstä. Merkitykset nähdään vuorovaikutuksellisin ja yhteisöihin kiinnittyvinä, mutta samalla monitulkintaisina. (Ronkainen ym. 2014, 83.)

4.1.2 Fenomenologinen viitekehys

Fenomenologinen lähestymistapa valittiin tutkimuksen viitekehyykseksi, koska toipumisorientaation tarkastelussa yksilölliset kokemukset, ajatukset ja toiveet ovat keskiössä. Opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä ymmärrystä siitä, miten työntekijät kokevat toipumisorientaation ja sen vaikutukset työskentelyynsä. Aineistoa lähestyttiin avoimesti, jotta yksilölliset kokemukset ja niihin liittyvät merkitykset pääsivät esiin sellaisena kuin ne aineistossa tulivat esiin.

Fenomenologia on tieteenfilosofinen suuntaus, jossa keskiössä ovat yksilölliset kokemukset sekä havaintoihin ja yksilön omiin kokemuksiin perustuva tietoisuus. Fenomenologisessa tutkimuksessa lähtökohtana on tutkijan avoimuus tutkittavaa kohdetta kohtaan: tutkittavaa kohdetta lähestytään ilman ennalta määrättyjä oletuksia, valmista teoreettista viitekehystä tai tarkkoja määritelmiä. Luonteeltaan fenomenologia on pohdiskelevaa ja reflektivoavaa; sen pyrkimyksenä ei ole selittää valmiiden teorioiden avulla, vaan tavoittaa muiden ihmisten kokemukset ja niiden kautta muodostuva ymmärrys esillä olevasta teemasta. (Jyväskylän yliopisto n.d. a; Jyväskylän yliopisto n.d. b; Vuori & Åsted-Kurki 2022, 276–287.)

Fenomenologian ydin on tutkia kokemuksia sellaisina kuin yksilö kokee kokemuksensa elämiskaikmassaan. Kokemus käsitteenä viittaa yksilön henkilökohtaisiin havaintoihin ja tuntemuksiin omasta todellisuudestaan, joka rakentuu suhteessa kulttuuriin, luontoon ja toisiin ihmisiin. Tutkimuksen keskiössä on siten yksilön suhde omaan elämäntodellisuuteensa: elämän todellisuus on läsnä ihmisessä itsessään, eikä sitä voida ymmärtää erillään yksilöstä. Yksilön toiminta saa merkityksensä siitä, kuinka hän kokee oman elämänsä ja todellisuutensa. Näin kokemukset ja niiden kautta muodostuvat merkitykset ovat fenomenologisen tutkimuksen keskeisin kohde (Laine 2001, 26–27; Mortari, Valbu-sa, Ubbiali & Bombieri 2023, 2–3).

Metodologisesti fenomenologia edellyttää tutkijalta pyrkimystä sulkea pois omat ennakko-oletukset ja tarkastella aineistoa avoimesti. Tämä ei merkitse täydellistä objektiivisuutta, vaan tutkijan tietoista reflektiota omasta asemastaan suhteessa tutkittavaan ilmiöön. Fenomenologisen analyysin tavoitteena ei ole ainoastaan yksilöllisten kokemusten kuvaaminen, vaan ennen kaikkea niiden merkitysrakenteiden tavoittaminen esimerkiksi haastatteluaineistosta muodostettujen teemojen avulla. (Mortari ym. 2023, 5–13; Hakala 2024.)

Fenomenologinen teoria lähtee myös siitä, että jokainen yksilö on yhteisöllinen yksilö. Merkitykset eivät synny ihmisessä itsessään, vaan ne rakentuvat vuorovaikutuksessa yhteisöjen ja kulttuurien kautta. Yksilöiden erilaiset elämiskaikmat tuottavat erilaisia merkityksiä, mutta merkitykset voivat olla myös jaettuja ja yhteisöllisiä. Fenomenologia korostaa yksilön kokemuksia ja merkityssuhteita, mutta ei sulje pois yhteisöllisyyden ja yhteiskunnallisten tekijöiden merkitystä. (Laine 2018, osa 1.) Tälläkin perusteella fenomenologia on perusteltu viitekehys opinnäytetyölle, jossa tavoitteena on ymmärtää yksilölliset kokemukset, mutta myös yhteisölliset kokemukset työyhteisössä.

4.2 Yhteisyyden tausta

Yhteistyö Mielen ry:n kanssa sai alkunsa keskusteluista yhdistyksen kehittämispäällikön kanssa. Keskusteluissa tunnistettiin yhteinen kiinnostus toipumisorientaation käyttöön ja sen tunnistettavuuden vahvistamiseen yhdistyksen toiminnassa. Toipumisorientaation asema yhdistyksen viitekehyyksinä sekä arvot — osallisuus, uudistuminen, ilo ja toivo — loivat merkityksellisen pohjan yhteistyölle. Opinnäytetyön mahdollinen hyödynnettävyys jatkossa oli myös tärkeä näkökulma aiheen valinnassa.

Yhdistyksen visiona on olla hyvinvoinnin ja toipumisen tiennäyttävä ja missiona toimia merkityksellisen elämän ja toipumisen kasvupaikkana. Strategiassa merkityksellisyys ymmärretään hyvinvoinnin ja toipumisen keskeisenä tekijänä, joka syntyy osallisuuden kokemuksesta ja yhteisöllisestä toiminnasta, jossa toipuminen tapahtuu yhdessä muiden kanssa. Strategia korostaa lisäksi turvallista yhteisöä, toipumisorientaatiota toimintakulttuurina, ekososiaalista vastuullisuutta, luontohyvinvointia, kulttuurista osallisuutta ja yhdessä kehittymistä. Näiden periaatteiden tavoitteena on lisätä yksilöiden hyvinvointia, tuottaa lisäarvoa yhteiskunnalle sekä vahvistaa henkilöstön hyvinvointia, osallisuutta ja sitoutumista. (Mielen ry 2024.)

Opinnäytetyön aiheen rajaamista pohdittiin useaan otteeseen. Alkuperäinen suunnitelma kohdistui esihenkilöihin, ja tarkoituksena oli selvittää, miten he tunnistavat toipumisorientaatiota ja sen yhteyksiä työhyvinvointiin. Yhteistyötahon kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta päädyttiin kuitenkin kattavampaan lähestymistapaan, jossa aineisto kerättiin koko henkilöstöltä. Näin saatiin laajempi ymmärrys toipumisorientaation hyödyntämisestä työssä sekä sen näkyvyyden vahvistamisen mahdollisuuksista organisaatiossa.

Opinnäytetyön suunnittelu käynnistyi huhtikuussa 2024 alustavilla keskusteluilla yhteistyötahon kanssa sähköpostitse. Ensimmäinen tapaaminen kehittämispäällikön kanssa oli 29.5.2024. Kesän 2024 aikana kartoitettiin teoreettista taustaa. Seuraava tapaaminen kehittämispäällikön kanssa oli 29.8.2024, jossa käsiteltiin aiheen rajausta. Tapaamisia oli useampia ja syksyn aikana aihe rajautui ja teoreettinen viitekehys selkiytyi. Keskustelut yhteistyötahon kanssa olivat keskeisiä tutkimuskysymysten muotoutumisessa, aiheen rajaamisessa ja varmistivat työn käytännön merkityksen organisaatiolle. Näin muodostuivat tutkimuskysymykset, joiden avulla opinnäytetyötä vietiin eteenpäin, ja jotka tukivat sekä tekijän kiinnostusta että organisaation tarvetta saada lisätietoa aiheesta.

Yhdistys järjesti kaksi koulutusiltaa toipumisorientaation teemoista kiinnostuneille työntekijöille, ensimmäinen 5.6.2024 ja toinen 10.9.2024. Opinnäytetyön tekijä osallistui koulutuksiin saadakseen taustatietoa henkilöstön kokemuksista ja ajatuksista. Osallistuminen tarjosi lisänäkemyksiä aiheen rajaukseen sekä tutkimuskysymysten muotoiluun.

Tutkimuskysymysten muotoiluun ja kyselyn laatimiseen käytettiin aikaa, ja kysymykset käytiin läpi yhteistyötahon kanssa useaan otteeseen tapaamisissa ja sähköpostitse. Yhteistyötaho allekirjoitti tutkimusluvan 3.2.2025. Aineiston keruu toteutettiin maaliskuussa 2025 Mielen ry:n henkilöstölle suunnatulla kyselyllä. Aineisto analysoitiin kesän 2025 aikana aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmällä. Raportin kirjoittaminen, viimeistely ja ohjaajan palautteen pohjalta tehdyt korjaukset oli tarkoitus saada valmiiksi loppuvuoteen 2025 mennessä.

Kysymykset laadittiin tukemaan fenomenologista lähestymistapaa ja mahdollistamaan vastaajien omien kokemusten syvälinen tarkastelu. Fenomenologisen viitekehyksen mukaan yksilön kokemukset ovat ainutlaatuisia, joten kysymysten tuli olla avoimia ja neutraaleja. Avoimet kysymykset mahdollistavat vastaajalle valinnan, mihin hän kiinnittää huomionsa ja miten hän ilmaisee kokemuksensa (Vuori & Åsted-Kurki 2022, 276–287; Laine 2001, 26–27). Likert-asteikko kysymysten tavoite oli tukea avoimista kysymyksistä saatuja vastauksia.

4.3 Kysymysten muotoilu

Kysymysten muotoilussa hyödynnettiin aiempaa tutkimusta sekä käytännön kokemusta toipumisorientaation toteutumisesta. Kysymykset ohjasivat vastaajia refleктоimaan omia havaintojaan, tunteitaan ja näkemyksiään esimerkiksi asiakkaiden osallisuudesta, toivon tukemisesta ja työyhteisön toimintakulttuurista. Kysymykset muotoiltiin neutraaleiksi, jotta vastaajilla oli mahdollisuus tuoda esiin sekä myönteisiä että kehittämistä vaativia näkökulmia.

Kysymysten teoreettinen perusta tiivistyi kolmeen periaatteeseen: yksilön kokemusten tarkasteluun kokonaisuutena, reflektion toipumisorientaation eri osa-alueista sekä yksilöllisten merkitysten esille tuomiseen. (Laine 2018, osa 1; Mortari ym. 2023, 5–13.) Näin kysymykset tukivat opinnäytetyön laadullista ja fenomenologista luonnetta sekä mahdollistivat syvälinen kuvan muodostumisen toipumisorientaation toteutumisesta Mielen ry:n henkilöstön arjessa.

Avoimien kysymysten lisäksi kyselyyn sisällytettiin Likert-asteikkoon perustuvia väittämiä. Likert-asteikkojen tarkoituksena oli tuottaa määrällistä tietoa vastaajien käsityksistä toipumisorientaation näkyyvyydestä ja tunnistettavuudesta työssä. Asteikkokysymykset mahdollistivat vastausten vertailun ja kokonaiskuvan hahmottamisen organisaatitasolla, samalla kun ne tukivat avointen vastausten tulkintaa. Likert-asteikkoja hyödynnettiin erityisesti sellaisten ilmiöiden tarkastelussa, joissa vastaajien kokemusten voimakkuus ja yleisyys olivat keskeisiä tutkimuskysymysten kannalta. Näin asteikkokysymykset täydensivät laadullista aineistoa ja lisäsivät opinnäytetyön systemaattisuutta ilman, että tutkimuksen laadullinen ja fenomenologinen lähtökohta hämärtyi.

Alkuvaiheessa kaikki kysymykset laadittiin avoimina kysymyksinä. Tavoitteena oli, että vastaajilta saataisiin syvälinen ja monipuolisia näkemyksiä toipumisorientaatiosta. Kysymykset suunniteltiin tuottamaan olennaista tietoa tutkimuskysymysten näkökulmasta. Kysymyksiä muotoiltiin useita kertoja ja lopulta päädyttiin muuttamaan osa kysymyksistä asteikkokysymyksiksi. Tavoitteena oli lisätä vastaushalukkuutta. Yhteistyötahon kanssa käytyjen keskustelujen kautta nousi esiin mahdollisuus, että vastausprosentti voisi jäädä pieneksi pelkillä avoimilla kysymyksillä. Tämän perusteella kyselyä muokattiin sisältämään sekä avoimia kysymyksiä että likert-asteikkokysymyksiä. Asteikkokysymysten avulla tavoitteena oli saada tietoa vastaajien käsityksistä numeerisessa muodossa. Likert-asteikko kysymykset tukivat avointen kysymysten ymmärrystä, ja pääpaino pysyi fenomenologisessa viitekehyydessä ja tutkimus kvalitatiivisena tutkimuksena.

4.4 Aineistonkeruu

Tutkimusmenetelmien valinta on keskeinen osa tutkimusprosessia ja eri vaihtoehtoihin tulee perehtyä huolellisesti. Yleisimmät tutkimusmenetelmät ovat haastattelut, kyselylomakkeet sekä havainnointi eri muodoissaan. Jos tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä ihmiset ajattelevat, kokevat, tuntevat tai uskovat, on suositeltavaa valita tutkimusmenetelmäksi haastattelu, kyselylomake tai asennemittari. Tutkijan ja tutkittavien välinen etäisyys voi vaihdella, ja tämä on mahdollista sekä kvalitatiivisessa että kvantitatiivisessa tutkimuksessa. (Hirsjärvi ym. 2009, 185–194.)

Opinnäytetyössä pohdittiin sekä haastattelun että kyselyn käyttöä aineistonkeruumenetelmänä. Haastattelun käyttö olisi mahdollistanut syvällisen dialogin yksittäisten työntekijöiden kokemuksista, mutta se ei ollut käytännöllinen, koska tutkimuksen kohderyhmä oli laaja ja toipumisorientaation toteutuminen vaihtelee yksiköiden välillä. Esimerkiksi Mielen Avoin Opisto on tamperelainen versio kansainvälisestä recovery collegesta, jolloin viitekehys saattaa olla jo perehdytysvaiheessa vahvemmin läsnä. Tämän vuoksi kyselylomake valikoitui menetelmäksi: se mahdollisti laajemman aineiston keräämisen useista yksiköistä ja mahdollisti näkemyksien saamisen sekä toipumisorientaation tunteville, että vähemmän perehtyneille vastaajille. Kyselymenetelmä tuki sekä kvalitatiivista analyysiä avoimien kysymysten kautta että kvantitatiivisen aineiston hyödyntämistä Likert-asteikkojen avulla, jolloin saatiin monipuolisempi kuva tutkittavasta aiheesta.

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää huomioida myös tutkijan oma rooli ja sen mahdollinen vaikutus tutkimukseen. Roolia tarkasteltaessa tulee huomioida suhde tutkittaviin sekä suhde tutkimusaiheeseen. Tutkimuksen luotettavuutta voi haastaa, jos tutkija tuntee tutkittavat tai omaa vahvoja ennakoasenteita, mutta toisaalta joissakin tapauksissa kokemus samankaltaisesta ilmiöstä voi syventää aineiston ymmärrystä. (Hakala 2024.) Tässä tutkimuksessa puolueettomuus varmistettiin käyttämällä anonyymiä kyselylomaketta ja käsittelemällä aineistoa siten, että tutkijan omia ennako-oletuksia tai henkilökohtaisia kokemuksia ei tuotu analyysiin, vaan keskityttiin vastaajien näkemyksiin.

Hirsjärvi ym. (2009, 194–195) huomauttavat, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei aina edellytetä tiivistä kontaktia tutkittaviin, mikä tuki kyselylomakkeen valintaa. Kyselytutkimuksen heikkouksia on se, että aineistoa pidetään pinnallisena ja teoreettisuus voisi olla vahvempaa. Kyselytutkimuksessa ei ole varmuutta, kuinka sitoutuneesti kyselyyn vastaamaan ja väärinymmärrykset ovat mahdollisia. Myös vastaamattomuus voi nousta suureksi, jos saatekirjeestä ei saa riittävän mielenkiintoista tai vastaaja ei koe aiheen olevan merkittävä itselle. Kyselymenetelmä on kuitenkin myös tehokas, koska sen avulla voidaan esittää tutkittavasta aiheesta täsmälleen samoja kysymyksiä kaikille. Toimivan lomakkeen laatiminen vie aikaa ja vaatii tekijältä perehtyneisyyttä aiheeseen.

Kyselylomaketta suunniteltaessa kiinnitettiin erityistä huomiota selkeyteen ja kielelliseen ymmärrettävyyteen. Kysymykset muotoiltiin lyhyiksi, yksiselitteisiksi ja loogisesti eteneviksi. Kysymyksiä oli yhteensä 12. Kyselyn pituus pidettiin maltillisena, jotta vastaaminen olisi mielekästä. Henkilötietoja ei kerätty, ja vastaaminen tapahtui nimettömästi Microsoft Forms -alustalla. Alkuperäisessä suunnitelmassa kysely rajattiin koskemaan ainoastaan asiakastyötä tekeviä työntekijöitä. Prosessin edetessä tästä rajauksesta luovuttiin yhteistyössä kehittämispäällikön kanssa, koska myös hallinnon työntekijöiden näkemykset toipumisorientaatiosta katsottiin hyvin merkityksellisiksi.

Saatetekstissä (liite 1) esitettiin selkeästi opinnäytetyön aihe, tavoitteet sekä tutkimuksen hyödynnettävyys. Teksti muotoiltiin informatiiviseksi ja mahdollisimman kiinnostavaksi henkilöstön osallistumisen kannustamiseksi. Vastaamisen vapaaehtoisuus ja anonymiteetti tuotiin selkeästi esille, ja saate-tekstissä mainittiin myös vastausaikataulu sekä arvio vastaamiseen kuluva ajasta. Saatetekstiin lisättiin lisäksi lyhyt kooste toipumisorientaatiosta yhdistyksen viitekehuksesta ja linkki yhdistyksen kotisivuille, mistä löytyi tarkempaa tietoa aiheesta. Tämän tavoitteena oli, että jokainen voi halutesaan käydä lukemassa lisää strategiasta ja toipumisorientaatiosta. Lisäksi suora linkki lisätietoon aiheesta paransi kyselyn selkeyttä ja osallistujien mahdollisuutta valmistautua vastaamiseen.

Ennen kyselyn jakamista kaikille vastaajille, testattiin kyselylomake (liite 2) pilottiryhmällä sen toimivuuden ja tietoturvallisuuden varmistamiseksi. Pilottiryhmään osallistui eri yksiköiden työntekijöitä, jotka ilmoittautuivat vapaaehtoisiksi. Pilottiryhmään kysyttiin eri yksiköistä työntekijöitä, koska haluttiin saada erinäkökulmasta kehitysehdotuksia. Pilottiryhmään osallistui viisi työntekijää. Kehitysehdotusten perusteella kyselyyn lisättiin muun muassa kysymys toipumisorientaation näkyvyydestä johtamisessa, koska johtamisen vaikutus työyhteisöihin nähtiin merkittävänä. Lomaketta kehitettiin saadun palautteen pohjalta mahdollisuuksien mukaan ja kysymysten muotoilua tarkennettiin. Microsoft forms alustalla kysely jaoteltiin ensin omille sivuilleen väliotsikoiden avulla. Tavoitteena oli, että väliotsikot jakaisivat kyselyn osiin ja toisi selkeyttä millä kysymyksillä tavoitellaan vastauksia kumpaankin tutkimuskysymykseen.

Pilottiryhmän testivastauksien perusteella kyselyn jaottelusta luovuttiin, koska toisen sivun kysymyksiin ei tullut vastauksia. Sivun vaihto oli termillä ”seuraava”, mutta se jäi useammalla huomioimatta ja puoliin kysymyksiin ei vastattu. Tämän huomion perusteella kysely muokattiin yksisivuiseksi. Kysymyksiä ei myöskään laitettu lomakkeessa pakollisiksi vastattaviksi, vaan kyselyssä haluttiin pitää valinnan mahdollisuus jokaisella vastaajalla.

Kysely lähetettiin kaikille Mielen ry:n työntekijöille organisaation yhteisen sähköpostilistan kautta. Ensimmäisen kerran kysely lähetettiin 31.3.2025. Viesti tavoitti noin 120 henkilöä. Kyselyssä ei kerätty vastaajien yksilöiviä tietoja, kuten yksikköä tai työroolia, vaan vastaaminen tapahtui täysin nimettömästi. Tähän päädyttiin, jotta vastausprosenttia saataisiin korkeammaksi. Vastausaika oli kaksi viikkoa. Tuona aikana lähetettiin kaksi muistutusviestiä, joiden avulla pyrittiin nostamaan vastausprosenttia. Ensimmäinen muistutusviesti lähetettiin 3.4.2025 ja toinen 7.4.2025. Muistutusviestit tuottivat tulosta, molemmilla kerroilla vastauksia tuli 2 lisää. Kyselyyn vastasi yhteensä 26 henkilöä.

4.5 Aineiston analysointi

Avoimista kysymyksistä saatu aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Menetelmä mahdollisti aineiston jäsentämisen systemaattisesti ja merkitysten esiin tuomisen ilman ennalta määrättyä teoreettista luokittelua (Tuomi & Sarajärvi 2018a, 110–112). Tämä lähestymistapa soveltuu hyvin fenomenologiseen viitekehukseen, jossa tutkimuksen kohteena ovat yksilöiden eletyt kokemukset ja niille annetut merkitykset (Mortari ym. 2023, 1–22). Fenomenologisen näkökulman avulla pyrittiin ymmärtämään ilmiötä aineiston ilmausten kautta ja tarkastelemaan kokemuksia sellaisina kuin ne näyttäytyivät vastauksissa.

Analyysi kohdistui ensisijaisesti avoimiin kysymyksiin, jotka tuottivat laadullista aineistoa henkilöstön kokemuksista toipumisorientaation toteutumisesta. Likert-asteikkollisia väittämiä analysoitiin määrällisesti prosenttijakaumien ja keskiarvojen avulla, ja niitä hyödynnettiin laadullisen analyysin tukena

kokonaiskuvan muodostamisessa. Likert-aineistoa ei käytetty teemojen muodostamisen pohjana, vaan sen tehtävänä oli täydentää avointen vastausten tulkintaa.

Sisällönanalyysi eteni vaiheittain Milesin ja Hubermanin (1994) esittämien periaatteiden mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018a, 122–127). Ensimmäisessä vaiheessa aineisto luettiin useaan kertaan kokonaiskuvan muodostamiseksi. Tämän jälkeen avoimista vastauksista poimittiin tutkimuskysymysten kannalta olennaiset ilmaukset, jotka kuvasivat vastaajien kokemuksia, havaintoja ja merkityksenantoja toipumisorientaation toteutumisesta. Ilmaukset pelkistettiin siten, että niistä säilytettiin vastaajan kokemusta kuvaava ydinmerkitys. Yhdestä vastauksesta saattoi muodostua useita pelkistettyjä ilmauksia.

Ryhmittelyvaiheessa pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin sisällöllisen samankaltaisuuden perusteella alaluokiksi (Tuomi & Sarajärvi 2018a, 122–127). Esimerkiksi ilmaukset, jotka liittyivät kuulluksi tulemiseen, tasavertaisuuteen ja yhdessä tekemiseen, ryhmiteltiin samaan alaluokkaan, koska ne kuvasivat vastaajien kokemuksia osallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Samalla tavalla ilmaukset, jotka koskivat arvostavaa kohtaamista, yksilön huomioimista ja ihmisarvoa, muodostivat oman alaluokansa. Ryhmittelyssä etsittiin sekä yhteneväisyyksiä että eroavaisuuksia vastaajien kokemuksissa. Alaluokista muodostettiin edelleen yläluokkia, jotka kuvasivat toipumisorientaation toteutumista henkilöstön kokemusten tasolla.

Käsitteellistämisen vaiheessa yläluokista muodostettiin teemat, jotka jäsentävät tuloslukua ja vastaavat tutkimuskysymyksiin. Teemojen muodostamisessa huomioitiin sekä aineistosta nousseet merkitykset että toipumisorientaation teoreettinen viitekehys. Näin varmistettiin, että teemat eivät ole vain tekijän tekemä luokittelu, vaan ne heijastavat sekä vastaajien kokemuksia että toipumisorientaatiota koskevaa aiempaa tutkimustietoa. Esimerkiksi osallisuuteen, tasavertaisuuteen ja vuorovaikutukseen liittyvät yläluokat yhdistyivät teemaksi osallisuus ja vuorovaikutus, joka vastaa toipumisorientaation keskeistä periaatetta yhteydestä ja osallisuudesta. Vastaavasti kohtaamista, ihmisarvoa ja arvostavaa suhtautumista kuvaavat yläluokat muodostivat teeman kohtaaminen ja ihmisarvon kunnioittaminen. Toivoa, tulevaisuudenuskoa ja voimavaroja koskevat ilmaukset yhdistyivät teemaksi toivon merkitys. Rakenteita, johtamista ja toimintamalleja koskevat luokat muodostivat teeman toipumisorientaation näkyminen rakenteissa, työyhteisöissä ja johtamisessa, ja kehittämistä koskevat ilmaukset teeman kehittämistarpeet ja juurruttamisen tukeminen. Nämä teemat ovat samat, joiden mukaisesti tulokset esitetään luvussa 5.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysi perustuu tulkintoihin ja päättelyyn, jonka avulla edetään empiirisestä aineistosta kohti tutkittavan ilmiön käsitteellistämistä ja liitetään aineisto teoreettisiin käsitteisiin. Tutkijan tehtävänä on pyrkiä ymmärtämään, mitä asiat merkitsevät tutkimukseen osallistuneille ihmisille. (Hakala 2024; Tuomi & Sarajärvi 2018a, 122–127.) Analyysia ohjasi fenomenologinen näkökulma, jossa keskiössä olivat vastaajien omat kokemukset ja niille annetut merkitykset.

Analyysin aikana pyrittiin säilyttämään jatkuva yhteys alkuperäisaineistoon ja huomioimaan myös poikkeavat näkemykset, jotta aineisto ei kaventuisi liiallisesti luokittelun seurauksena. Aineisto käsiteltiin nimettömänä, ja analyysi tehtiin Microsoft Excel- ja Word-ohjelmia hyödyntäen. Analyysissa hyödynnettiin reflektointia, jossa kokemuksia ja ennako-oletuksia tarkasteltiin tietoisesti suhteessa aineistoon. Tavoitteena oli tunnistaa ja vähentää subjektiivisen tulkinnan vaikutusta. Ennako-oletuksia pyrittiin tietoisesti rajaamaan analyysin ulkopuolelle fenomenologisen viitekehyksen mukaisesti.

Analyysin etenemistä havainnollistetaan esimerkkitaulukolla (taulukko 1), jossa kuvataan alkuperäisen ilmauksen pelkistäminen, alaluokan ja yläluokan muodostuminen sekä teemoittelu. Taulukon tarkoituksena on tehdä analyysiprosessi läpinäkyväksi ja osoittaa, miten yksittäisistä vastauksista on edetty teemoihin.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Teema
Tärkeää on korostaa ihmisiä ihmisinä ja yksilöinä, ei vain asiakkaina tai työntekijöinä.	Ihmisen kokonaisvaltainen huomioiminen	Inhimillinen kohtaaminen	Henkilöiden yksilöllinen huomioiminen	Ihmisarvon kunnioittaminen ja kohtaaminen
Työyhteisön johtamisessa välillä tuntuu, ettei työntekijää kuunnella eikä hänen vahvuuksiaan ja tavoitteitaan työelämässä oteta huomioon.	Työntekijän ääni ja vahvuudet eivät aina tule huomioituksi	Johtamisen huomioimattomuus	Rakenteet ja johtaminen	Toipumisorientaation näkyminen rakenteissa, työyhteisöissä ja johtamisessa
työpaikallani on kaikki samanarvoisia. Esihenkilöä ei juuri asiakkaista erota :)	Työntekijöiden ja asiakkaiden tasa-arvoinen asema	Yhdenvertaisuuden kokemus	Tasa-arvoisen kohtelu	Ihmisarvon kunnioittaminen ja kohtaaminen
Käytän itse omia kokemuksiani toipumisorientaation mukaisesta toipumisesta hyödykseni työssäni... asiakkaiden kuunteleminen ja kokemusasiiantuntijoiden käyttäminen antaa uutta elämän viisautta	Omien ja asiakkaiden kokemusten hyödyntäminen työssä	Kokemusperäinen työote	Kokemusten hyödyntäminen työssä	Osallisuus ja vuorovaikutus

Taulukko 1. Esimerkki aineiston luokittelusta.

5 TULOKSET

5.1 Likert- asteikollisten kysymysten tulokset

Keskiarvollisesti työntekijät tunnistivat toipumisorientaation periaatteet erittäin hyvin. Toipumisorientaation nähtiin toteutuvan työssä hyvin. Toipumisorientaation koettiin antavan työvälineitä hyvin ja myös yhdistyksen vuorovaikutuksessa ja toimintatavoissa nähtiin toteutuvan keskiarvollisesti hyvin. Keinoja, joita olivat koulutus ja perehdytys, viestintä ja tiedottaminen, käytänteet ja toimintamallit, pidettiin kaikkia tärkeinä tai erittäin tärkeinä. Tämä näkyy erityisesti väittämässä, jotka koskivat toipumisorientaation periaatteiden tunnistamista, sen toteutumista omassa työssä sekä orientaation tarjoamia työvälineitä, joiden keskiarvot sijoittuivat pääosin luokkiin "hyvin" ja "erittäin hyvin".

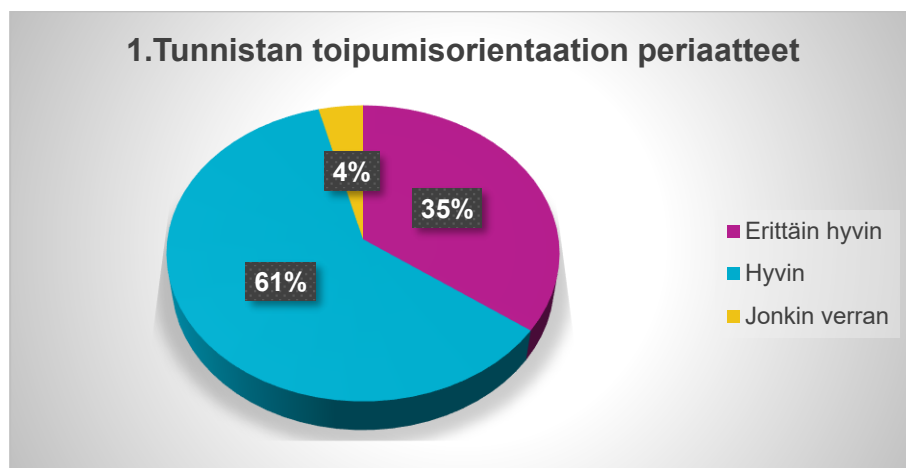
Kyselylomakkeessa hyödynnettiin viisiportaista Likert-asteikkoa (1–5), jonka avulla vastaajat arvioivat väittämiä liittyen toipumisorientaation tunnistamiseen. Asteikon ääripäät olivat "ei lainkaan" (1) ja "erittäin hyvin" (5). Likert-asteikkokysymykset tulkittiin tutkimalla prosenttijakaumia ja keskiarvoja taulukko 2 mukaisesti.

Keskiarvo	Tulkinta
1,00–1,79	Ei lainkaan
1,80–2,59	Vähän
2,60–3,39	Jonkin verran
3,40–4,19	Hyvin
4,20–5,00	Erittäin hyvin

Taulukko 2. Taulukossa esitetään käytetyn viisiportaisen Likert-asteikon keskiarvon tulkintarajat. Tulkintaluokituksen avulla voidaan kuvata, miten vastaajat keskimäärin suhtautuivat esitettyihin väittämiin asteikolla 1 (ei lainkaan) – 5 (erittäin hyvin). Tulkintarajat on muodostettu yleisesti käytettyjen käytäntöjen ja soveltuvan kirjallisuuden pohjalta (Boone & Boone, 2012; Hirsjärvi ym., 2009, 200).

5.1.1 Tunnistan toipumisorientaation periaatteet

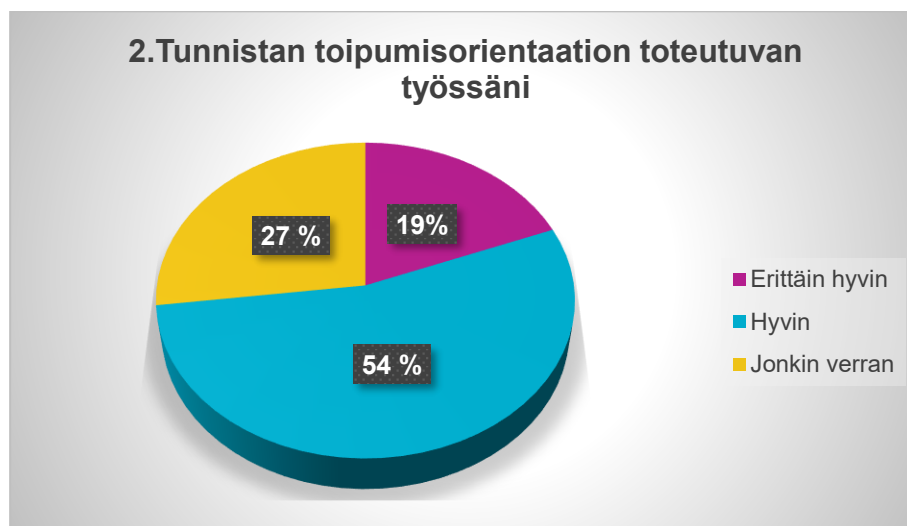
Kysymyksessä, jossa selvitettiin työntekijöiden kokemusta toipumisorientaation periaatteiden tunnistamisesta omassa työssään: 61 % vastaajista ilmoitti tunnistavansa periaatteet "hyvin" ja 35 % "erittäin hyvin". Lisäksi 4 % ilmoitti tunnistavansa periaatteet "jonkin verran". (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Vastaajien kokemus toipumisorientaation periaatteiden tunnistamisesta (N = 26).

5.1.2 Tunnistan toipumisorientaation toteutuvan työssäni

Kysymykseen tunnistaako toipumisorientaation toteutuvan työssäsi 27 % vastaajista koki tunnistavansa toipumisorientaation toteutuvan työssään jonkin verran. 54 % vastaajista koki tunnistavansa toipumisorientaation toteutuvan työssään hyvin ja 19 % vastaajista koki tunnistavansa toipumisorientaation toteutuvan työssään erittäin hyvin. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Vastaajien kokemus toipumisorientaation toteutumisesta työssään (N = 26).

5.1.3 Toipumisorientaatio antaa välineitä työni toteuttamiseen

Kysymykseen antaako toipumisorientaatio välineitä työntoteuttamiseen 31 % vastaajista koki, että toipumisorientaatio antaa työvälineitä työn toteuttamiseen jonkin verran. 42 % vastaajista koki, että toipumisorientaatio antaa työvälineitä työn toteuttamiseen hyvin. 27 % vastaajista koki, että toipumisorientaatio antaa työvälineitä työn toteuttamiseen erittäin hyvin. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Vastaajien kokemus toipumisorientaation antamista työvälineistä (N = 26).

5.1.4 Toipumisorientaation toteutuminen näkyy yhdistyksen toiminnassa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa

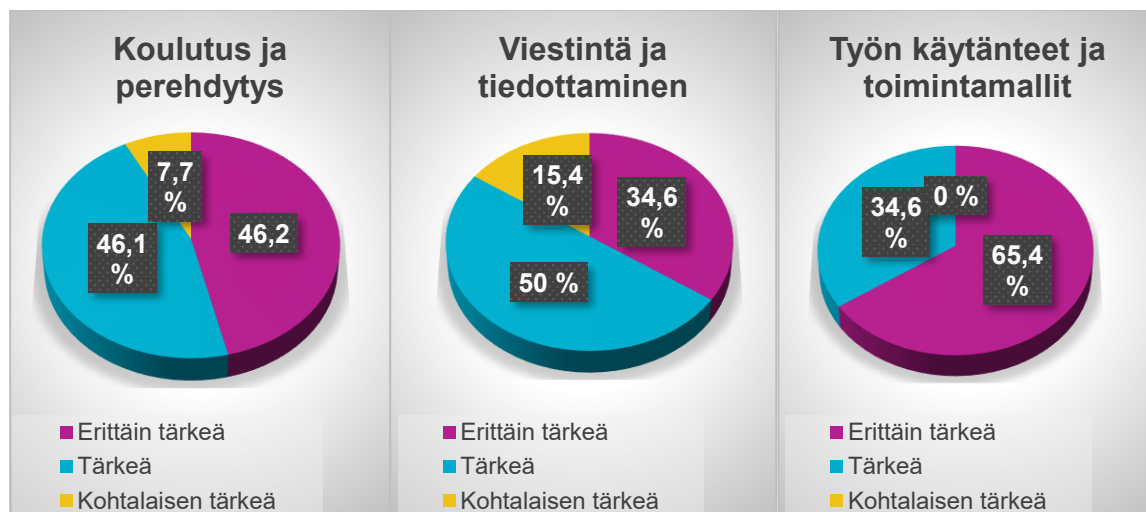
Kysymykseen miten toipumisorientaatio näkyy yhdistyksen toimintatavassa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa 27 % vastaajista koki, että toipumisorientaatio näkyy yhdistyksen toimintatavassa ja vuorovaikutuksessa jonkin verran. 62 % vastaajista koki, että näkyy yhdistyksen toimintatavassa ja vuorovaikutuksessa hyvin. 11 % vastaajista koki, että toipumisorientaatio näkyy yhdistyksen toimintatavassa ja vuorovaikutuksessa erittäin hyvin. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Vastaajien kokemus toipumisorientaation näkyminen yhdistyksen toimintatavassa ja vuorovaikutuksessa (N = 26).

5.1.5 Keinoja toipumisorientaation juurruttamiseen toimintakulttuuriin

Kysymyksessä selvitettiin, kuinka tärkeinä vastaajat pitivät eri keinoja toipumisorientaation juurruttamisessa osaksi toimintakulttuuria. Arvioitavina keinoina olivat koulutus ja perehdytys, viestintä ja tiedottaminen sekä työn käytänteet ja toimintamallit. Koulutusta ja perehdytystä piti erittäin tärkeänä 46,2 %, tärkeänä 46,1 % ja kohtalaisen tärkeänä 7,7 %. Viestintää ja tiedottamista arvioi erittäin tärkeäksi 34,6 %, tärkeäksi 50 % ja kohtalaisen tärkeäksi 15,4 %. Työn käytänteitä ja toimintamalleja piti erittäin tärkeinä 65,4 % ja tärkeinä 34,6 % vastaajista. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Vastaajien kokemus menetelmien tärkeydestä toipumisorientaation juurruttamisessa

(N = 26)

5.1.6 Yhteys tutkimuskysymyksiin

Likert-asteikollisten kysymysten tulokset osoittavat, että työntekijät tunnistavat toipumisorientaation periaatteet hyvin ja kokevat sen toteutuvan työssään useissa eri konteksteissa. Toipumisorientaation koettiin antavan välineitä työssä toimimiseen, ja myös yhdistyksen vuorovaikutuksessa ja toimintakulttuurissa sen toteutuminen arvioitiin keskiarvallisesti hyvin. Vastaajat pitivät tärkeinä keinoja, joilla toipumisorientaatiota voidaan juurruttaa osaksi toimintakulttuuria, kuten koulutusta, perehdytystä, tiedottamista ja käytänteiden kehittämistä.

Nämä tulokset tukevat ensisijaisesti ensimmäistä tutkimuskysymystä: "Miten Mielen ry:n työntekijät kokevat toipumisorientaation osana omaa työtään?" Likert-asteikon avulla saatiin kvantitatiivinen yleiskuva työntekijöiden kokemusten laajuudesta ja keskiarvotasosta, mikä täydentää laadullista tuloksia avoimista kysymyksistä. Toisessa tutkimuskysymyksessä: "Millä konkreettisilla toimilla toipumisorientaation juurtumista voidaan vahvistaa osaksi Mielen ry:n toimintakulttuuria?" Likert-tulokset osoittavat, että työntekijät tunnistavat tiettyjä keinoja, joita he pitävät merkityksellisinä toipumisorientaation vahvistamiseksi, ja näin ne antavat viitteitä jatkotoimenpiteistä, joita voidaan analysoida laadullisten teemojen valossa syventää ja konkretisoida.

5.2 Avoimista kysymyksistä esiin nousseet keskeiset teemat

Aineiston perusteella keskeisiksi teemoiksi nousivat osallisuus ja vuorovaikutus, kohtaaminen ja ihmisarvon kunnioitus, toivon luominen, toipumisorientaation näkyminen rakenteissa, työyhteisöissä ja johtamisessa sekä työntekijöiden toiveet toipumisorientaation syvempään juurtumiseen. Nämä teemat muodostuivat toistuvina ja merkityksellisenä ilmaisuna vastaajien kokemuksista. Teemat kuvaavat sekä käytännön havaintoja että työntekijöiden näkemyksiä siitä, miten toipumisorientaatio ilmenee arjen työssä ja yhdistyksen toiminnassa

5.2.1 Osallisuus ja vuorovaikutus

Osallisuus ja vuorovaikutus nousivat keskeisesti esiin useissa kyselyn vastauksissa. Vastaajien mukaan asiakas nähdään toipumisorientaation mukaisesti aktiivisena toimijana, ei niin sanotusti hoidon kohteena. Asiakkaan kanssa tehtävä työ perustuu yhteistyöhön ja hänen omien tavoitteidensa tukemiseen. Työntekijän roolina on mahdollistaa edistyminen pienin askelin asiakkaan omassa tahdissa.

Vastausten perusteella asiakkaiden osallisuus ulottuu myös rakenteelliseen kehittämiseen. Asiakkaat osallistuvat työryhmiin ja toiminnan suunnitteluun yhdessä työntekijöiden kanssa. Tämä ilmentää toipumisorientaation keskeistä ideaa siitä, että merkityksellinen elämä on mahdollista jokaiselle, myös niille, joiden toimintakyky on nykyhetkessä rajoittunut.

”Positiivinen, kannustava ja toista kunnioittava vuorovaikutus.”

”Kohtaan ihmisiä, en asiakkaita.”

”Tasavertaisuus asiakkaiden kanssa. Kiinnitän huomion onnistumisiin.”

Keskeiseksi nousee ajatus ihmisarvoisesta ja kunnioittavasta kohtaamisesta, jossa asiakas kohdataan ennen kaikkea ihmisenä, ei vain diagnoosin kautta. Vastaajien kuvauksissa toistuu tasavertaisuus, arvostus ja kokonaisvaltainen suhtautuminen. Näissä ilmauksissa konkretisoituu toipumisorientaation viitekehyksen keskeinen sanoma: jokaisella ihmisellä on oikeus mielekkääseen elämään, ja työntekijän tavoitteena on tukea asiakkaan omia vahvuuksia.

Useat vastaajat nostivat esiin toivon ja merkityksellisyyden luomisen tärkeyden erityisesti tilanteissa, joissa asiakkaan toimintakyky on rajoittunut. Työntekijöiden mukaan asiakkaan elämää tuetaan kohti hänen omia, itse määrittelemiään tavoitteita, mikä ilmentää toipumisorientaation keskeistä arvopohjaa. Kuten Leamy ym. (2011) tuo esiin, jokaisella ihmisellä on oikeus merkitykselliseen elämään riippumatta hänen elämäntilanteestaan.

Teema osallisuus ja vuorovaikutus vastaa tutkimuskysymykseen: Miten Mielen ry:n työntekijät kokevat toipumisorientaation osana omaa työtään? Se havainnollistaa, miten asiakkaiden osallistuminen ja työntekijöiden aktiivinen kuuntelu näkyvät työssä ja miten ne edistävät toipumisorientaation toteutumista käytännössä.

5.2.2 Kohtaaminen ja ihmisarvon kunnioittaminen

Avoimissa vastauksissa korostuu kokemus arvostavasta kohtaamisesta ja ihmisarvon kunnioituksesta. Useat vastaajat kuvaavat arjen toimintaa, jossa asiakas kokee tulevansa nähdyksi ja kuuluksi, ja tuntee kuuluvansa yhteisöön. Toiminnassa korostuu joustavuus sekä asiakkaan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Myös tasavertaisuus ja asiakkaan kokonaistilanteen huomioiminen nousevat vastauksissa esiin:

“Sellaista arjen toimintaa, jossa ihmiset kokevat tulevansa kohdatuiksi ja kokevat olevansa osa yhteisöä. Olemme joustavia. Asiakkaita ei pakoteta eikä painosteta tekemään asioita.”

“Asiakas on tasavertainen työntekijän kanssa.”

“Pyrin auttamaan asiakasta löytämään elämään merkitystä tuovia ja hyvinvointia lisääviä asioita sekä keinoja, miten saisi ne osaksi arkea.”

Vastaajien mukaan asiakkaat kohdataan yksilöinä, kokonaisuuksina, ja yhdistyksen arvot näkyvät henkilöstön toiminnassa. Myös organisaation avoimuus ja johdon lähestyttävyyden mainitaan toistuvasti. Vuorovaikutus ja tasavertainen kohtaaminen muodostuvat keskeisiksi teemoiksi. Joidenkin vastaajien mukaan työntekijöiden tasavertainen kohtaaminen ei aina toteudu.

Teema kohtaaminen ja ihmisarvon kunnioittaminen vastaa tutkimuskysymykseen: Miten Mielen ry:n työntekijät kokevat toipumisorientaation osana omaa työtään? Se havainnollistaa, miten työntekijät toteuttavat toipumisorientaatiota käytännössä asiakkaiden kohtaamisessa ja kuinka arvostus ja tasavertaisuus näkyvät työyhteisön arjessa.

5.2.3 Toivon merkitys

Useat vastaajat painottivat toivon ja merkityksellisyyden luomista asiakkaan elämään, myös tilanteissa, joissa toimintakyky on rajoittunut. Vastauksissa nousee esiin merkityksellinen elämä ja työntekijä tukee asiakasta kohti asiakkaan omia, merkityksellisiä tavoitteita. Toivo nähdään tärkeänä voimavarana etenkin tilanteissa, joissa palvelujärjestelmä näyttäyty haastavana.

“Kannustaminen ja toivon ylläpitäminen on tärkeää ja edistymisaskelista annetaan säännöllisesti positiivista palautetta.”

“Toivo tulevaan vahvistuu, ilo näkyy olemuksesta, osallisuus työryhmässä ja usko tulevaisuuteen kehittyy.”

“Kokemusasiantuntijakoulutuksessa opetellaan jäsentämään ja kertomaan toiveikas toipumistarina omasta elämästä.”

“Vertaisuus ja yhdessä suunnitellaan.”

“Asiakkaan toivon ylläpitäminen, oman elämän asiantuntijuuden vahvistaminen.”

Teema toivon merkitys liittyy molempiin tutkimuskysymyksiin. Se kuvaa, miten Mielen ry:n työntekijät kokevat toipumisorientaation osana omaa työtään sekä miten toipumisorientaatiota voidaan käytännössä vahvistaa ja juurruttaa työyhteisöön. Teema osoittaa, että toivon tukeminen on konkreettinen keino asiakkaan osallisuuden ja merkityksellisyyden vahvistamiseen.

5.2.4 Toipumisorientaation näkyminen rakenteissa, työyhteisöissä ja johtamisessa

Avoimissa vastauksissa nousee esiin, että vastaajat tunnistavat toipumisorientaation näkyvän monin paikoin yhdistyksen rakenteissa ja toimintatavoissa. Toipumisorientaation käytännön toteutumisessa korostui yhteisöllinen toimintakulttuuri, jossa keskeisiä elementtejä ovat matala hierarkia, avoin vuorovaikutus ja mahdollisuus kehittää toimintaa yhdessä asiakkaiden, työntekijöiden ja hallinnon kanssa. Vastauksissa mainittiin strategiatyö, työryhmät ja erilaiset toimikunnat esimerkkeinä toipumisorientaatiota tukevista rakenteista.

”Esim. yhdistyksen juhlissa / tapahtumissa, tai vaikka työpaikallani on kaikki samanarvoisia. Esihenkilöä ei juuri asiakkaista erota.”

”Kynnys johtohenkilöihin on matala. Kaikki tuntuu samanarvoisilta.”

Kokemus osallisuudesta näyttäytyi erityisesti silloin, kun työntekijöillä oli mahdollisuus osallistua työn kehittämiseen ja tehdä työtä asiakaslähtöisesti. Tällöin työyhteisön ilmapiiriä kuvattiin luottamukselliseksi. Samalla kuitenkin tuotiin esiin rakenteellisia haasteita, jotka vähensivät toipumisorientaation toteutumista, kuten kiire, tuloksen tekeminen tai toipumispuheen jääminen pelkkien koulutuspäivien puheiden tasolle.

”Näkyä heikosti ja unohtuu aika ajoin täysin, kun talouden realiteetit jyräävät päälle.”

”Työyhteisön johtamisessa välillä tuntuu, ettei työntekijää kuunnella eikä hänen vahvuuksiaan ja tavoitteitaan työelämässä oteta huomioon.”

Kyselyn tuloksista ilmeni, että toipumisorientaation merkitys tunnistetaan, mutta toteuttamiseen toivotaan enemmän mahdollisuuksia, joita rakenteet tai kiire eivät rajoittaisi.

Toipumisorientaatio yhdistyksen toiminnassa näkyy lähinnä siten, että toipumisorientaatio otetaan aikaajoin esille koulutuksissa ja muissa tilaisuuksissa. Mitenkään konkreettisesti asia on vaikea havaita, ehkä siksi ettei vertailukohtaa asiassa ole.

Aineistosta on havaittavissa, että toipumisorientaatio näyttäytyy eri tavoin eri yksiköissä ja työntekijöiden välillä. Yksi vastaajista kuvasi työntekijöiden välillä olevan eroja siinä, kuinka luontevasti ja tietoisesti orientaatio näkyy arjen työssä.

”Osa hyödyntää toipumisorientaatiota laajasti, luontevasti ja ammatillisesti työssään ja osa vähemmän tietoisesti.”

Toipumisorientaatiota tukeviksi käytännöiksi mainittiin erilaiset palaverit, työnohjaus, koulutukset, kehittämispäivät ja yhteiset tilaisuudet, joissa sekä henkilöstö että asiakkaat voivat kohdata. Vaikka osa vastaajista koki, ettei konkreettisia rakenteita ollut selvästi tunnistettavissa, suurin osa piti olemassa olevia rakenteita toipumissuuntautuneisuutta tukevinä. Kokemukseksi nousi myös kokemus-asiiantuntijuuden näkyvyys ja asiakkaiden aktiivinen mukaan ottaminen palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä

”Esimerkiksi tsempparitoiminnassamme (tukihenkilötoimintaa) tsemppari perehdyttään toimimaan rinnallakulkijana, ja hän voi itse myös kertoa omaa tarinaansa. Kokemusasiiantuntijakoulutuksessa opetellaan jäsentämään ja kertomaan toiveikas toipumistarina omasta elämästä. Ryhmätoiminnassa toipumisorientaation periaatteet näkyvät mm. erilaisten osallistumisasteiden ja roolien mahdollistamisena osallistujille.”

Teema liittyy molempiin tutkimuskysymyksiin. Se kuvaa, miten työntekijät kokevat toipumisorientaation näkyvän rakenteissa ja johtamisessa sekä millä keinoilla sen toteutumista voidaan vahvistaa ja juurruttaa osaksi yhdistyksen toimintakulttuuria. Teema osoittaa, että rakenteet ja johtamisen käytännöt ovat keskeisiä mahdollistajia toipumisorientaation toteutumiselle.

5.2.5 Henkilöstön kehittämisehdotukset

Avoimissa vastauksissa korostettiin, että toipumisorientaation toteutuminen vaatii systemaattista ja pitkäjänteistä työtä. Monien vastaajien mukaan toipumisorientaation periaatteet tulisi sisällyttää henkilöstön perehdytykseen ja jatkuvaan koulutukseen. Koulutuksen toivottiin olevan vuorovaikutteista ja käytännönläheistä, esimerkiksi työpajamuotoista, eikä pelkästään yksisuuntaista tiedottamista.

”Koulutusta lisää, joka olisi hyvä ottaa pakolliseksi osaksi perehdytystä sekä pitää yhteisiä koulutuspäiviä aiheeseen liittyen lisää.”

”Ulkoa annettu luento antaa lähtökohdat, mutta syvempi ymmärrys tulee, kun puhutaan ihan käytännön tasolla miten toimimme.”

Toipumisorientaation käytännön toteutuksen esteiksi mainittiin usein rakenteelliset ja inhimilliset tekijät, erityisesti työntekijöiden jaksaminen. Vastaajat toivat esiin, että työntekijöiden hyvinvoinnin tukeminen on keskeinen edellytys toipumisorientaation toteutumiselle arjen työssä. Uupumukseen puuttuminen ja työhyvinvoinnin rakenteiden vahvistaminen nähtiin toipumissuuntautuneen työn mahdollistajina.

”Työntekijöiden uupumukseen puuttuminen, jotta he itse jaksaisivat olla asiakkaiden tukena.”

”Työntekijöiden vahvuuksien huomioon ottaminen työsuunnittelussa.”

”Toipumisorientaation juurruttaminen myös työntekijöiden väliseen kohtaamiseen.”

Työntekijöiden oma kokemus siitä, että heidän ääntään kuullaan ja heidän vahvuuksiaan hyödynnetään, nähtiin toipumisorientaation periaatteiden mukaisena myös työyhteisön sisällä. Osa vastaajista toi esiin ristiriidan siinä, että asiakastyössä pyritään toimimaan toipumisorientaation mukaisesti, mutta työntekijöiden keskinäisessä kohtaamisessa tämä ei aina näy.

”Välillä tuntuu, että kohtaamme asiakkaat viitekehysten näkökulmasta, mutta emme välttämättä työyhteisöissämme ole niin lempeitä ja ymmärtäväisiä toisiamme kohtaan.”

Toipumisorientaation syvempää juurruttamista ehdotettiin lähestyttäväksi kolmen osa-alueen kautta: jatkuva koulutus ja perehdytys, työyhteisön toimintakulttuurin kehittäminen ja työntekijöiden hyvinvoinnin tukeminen. Vastauksissa korostettiin tarvetta nostaa toipumisorientaation teemat säännöllisesti esiin ja edistää keskustelua aiheesta myös henkilöstön kesken. Lisäksi yksittäisissä vastauksissa nostettiin esiin tarve lisätä yhdistyksen sisäisiä käytänteitä asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi.

”Perehdytystä, mutta ei vain ylhäältä alaspäin koulutuksena vaan myös esim. työyhteisön kesken työpajoina tms. jos sellaiselle tarvetta.”

”Toipumisorientaatio vahvemmin osaksi työyhteisöjä.”

Teema liittyy erityisesti toiseen tutkimuskysymykseen: Millä konkreettisilla toimilla toipumisorientaation juurtumista voidaan vahvistaa osaksi Mielen ry:n toimintakulttuuria? Vastaajien ehdotukset korostavat jatkuvan koulutuksen, perehdytyksen, työyhteisön toimintakulttuurin kehittämisen ja työntekijöiden hyvinvoinnin tukemisen merkitystä toipumisorientaation vahvistamiselle. Nämä toimenpiteet muodostavat käytännön polun tutkimuksessa tunnistettujen tarpeiden ja toimintakulttuurin kehittämisen välille.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Aineiston kattavuus ja laadullinen näkökulma

Kyselyyn vastasi 26 Mielen ry:n työntekijää, mikä vastaa 21,7 prosentin vastausprosenttia. Vaikka määrällisesti vastausprosentti on melko matala, laadullisessa tutkimuksessa aineiston merkityksellisyttä arvioidaan ensisijaisesti sen sisällöllisen rikkauden ja kokemuksellisen syvyyden perusteella, ei vastaajamäärän kautta (Hirsjärvi ym. 2009). Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tavoittaa henkilöstön subjektiivisia kokemuksia toipumisorientaation toteutumisesta, jolloin myös pienempi aineisto voi olla riittävä, mikäli se tuottaa tutkimuskysymyksen kannalta relevanttia ja monipuolista tietoa.

Kyselytutkimuksen toteutustapa vaikutti saatuihin tuloksiin. Aineisto koostui sekä Likert-asteikollisista väittämistä että avoimista kysymyksistä. Kaikki vastaajat vastasivat asteikkokysymyksiin (100 %), kun taas avoimiin kysymyksiin vastausaktiivisuus vaihteli 61,5–84,6 prosentin välillä. Tämä osoittaa, että avoimiin kysymyksiin saatiin enemmistöltä vastaajista kokemuksellista ja sanallista aineistoa, vaikka osa vastaajista hyödynsi ainoastaan suljettuja kysymyksiä ilmaisemaan näkemyksiään. Tämä on tyypillistä työelämäkontekstissa toteutettaville kyselyille, joissa vastaamiseen käytettävissä oleva aika on rajallinen.

Suljetut Likert-asteikkokysymykset mahdollistivat vastaajien yleisen orientaation ja suhtautumisen kvantitatiivisen tarkastelun, kun taas avoimet kysymykset tuottivat laadullista aineistoa työntekijöiden kokemuksista, merkityksenannoista ja tulkinnoista. Näiden kahden aineistotyyppin yhdistäminen tuki ilmiön moniulotteista tarkastelua ja vahvisti tulosten tulkinnan luotettavuutta. Erityisesti avoimet vastaukset mahdollistivat toipumisorientaation kokemuksellisen luonteen tarkastelun fenomenologisesta näkökulmasta, jossa yksilöiden antamat merkitykset ovat keskeisiä.

Vaikka osa vastaajista jätti avoimet kysymykset tyhjiksi, avoimista vastauksista muodostui kuitenkin riittävä aineisto teemoittelua ja aineistolähtöistä analyysiä varten. Näin ollen aineisto tarjoaa perustellun pohjan tarkastella, millaisia kokemuksia, jännitteitä ja merkityksiä toipumisorientaatioon Mielen ry:n työntekijät kokevat työssään.

6.2 Asteikkokysymysten tulkinta

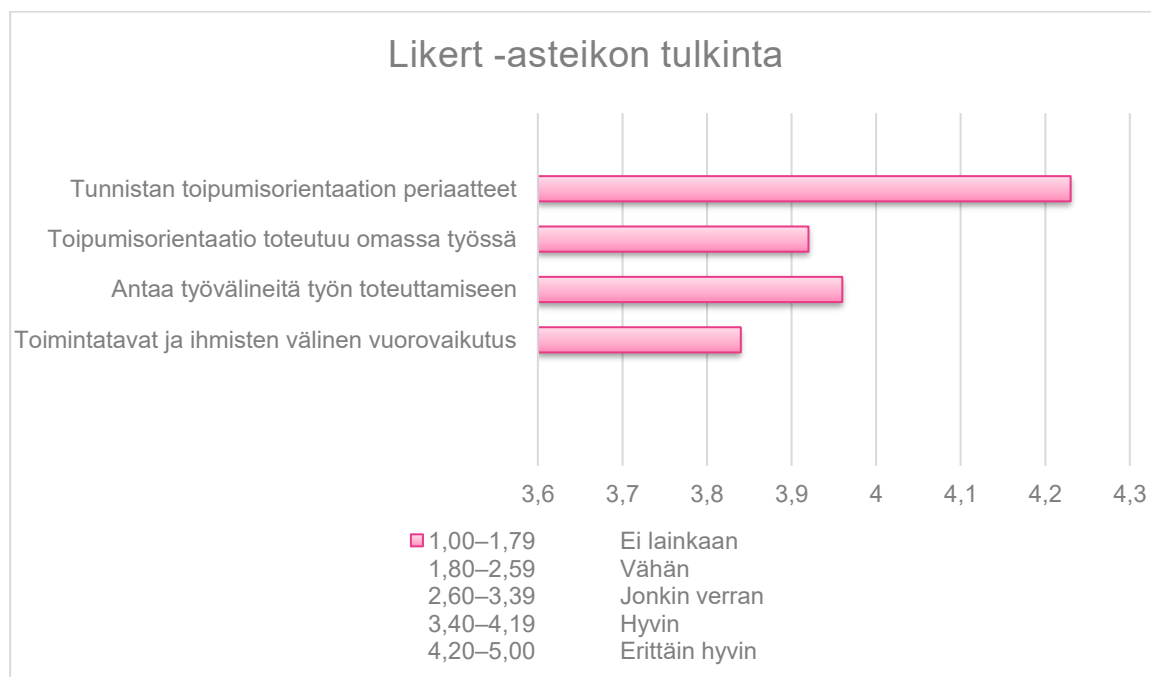
Likert-asteikollisten kysymysten tulokset osoittavat, että Mielen ry:n henkilöstö tunnistaa toipumisorientaation periaatteet erittäin hyvin. Väittämän ”Tunnistan toipumisorientaation periaatteet” keskiarvo oli 4,23 asteikolla 1–5, mikä sijoittuu luokkaan erittäin hyvin. Tämä tarkoittaa, että vastaajien kokemus ei rajoitu yksittäisten käsitteiden tunnistamiseen, vaan toipumisorientaatio näyttäytyy heille yleisesti ymmärrettynä ja tunnistettavana viitekehyksenä.

Sen sijaan toipumisorientaation toteutuminen omassa työssä sai hieman matalamman keskiarvon (3,92), joka sijoittuu luokkaan hyvin. Ero tunnistamisen (4,23) ja käytännön toteutumisen (3,92) välillä viittaa siihen, että vaikka henkilöstöllä on vahva käsitteellinen ja arvopohjainen ymmärrys toipumisorientaatiosta, sen soveltaminen arjen työssä ei aina ole täysin johdonmukaista tai esteetöntä. Tämä ilmiö on tunnistettu myös kansainvälisessä tutkimuksessa, jossa on todettu, että toipumisorientaation periaatteet tunnetaan usein hyvin, mutta niiden systemaattinen juurtuminen arjen käytäntöihin on haasteellista (McCartan ym. 2022).

Kysymykseen antaako toipumisorientaatio välineitä työn toteuttamiseen vastausten keskiarvo oli 3,96 asteikolla 1–5, mikä sijoittuu luokkaan "hyvä". Tuloksesta voi päätellä, että toipumisorientaation periaatteet eivät ainoastaan ole tunnistettavissa, vaan ne koetaan myös käytännön työn kannalta hyödyllisiksi vastaajien kokemuksen mukaan.

Väittämän "Toipumisorientaatio antaa välineitä työni toteuttamiseen" keskiarvo oli 3,96, mikä sijoittuu luokkaan hyvin. Tämä viittaa siihen, että valtaosa vastaajista kokee toipumisorientaation tukevan työn toteuttamista ja tarjoavan siihen käyttökelpoisia välineitä. Tulos tuo esiin, että suurin osa vastaajista kokee toipumisorientaation olevan käytännöllisesti merkityksellinen eikä vain teoreettinen viitekehys. Toipumisorientaatio näyttää vastaajien kokemuksissa työskentelyä tukevana ajattelutapana, joka auttaa jäsentämään asiakastyötä ja kohtaamista.

Väittämän "Toipumisorientaatio näkyy yhdistyksen toimintatavassa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa" keskiarvo oli 3,84, joka sekin sijoittuu luokkaan hyvin. Tämä viittaa siihen, että toipumisorientaation periaatteet eivät rajoitu yksittäisten työntekijöiden toimintaan, vaan ne ovat jossain määrin tunnistettavissa myös organisaation toimintakulttuurissa ja vuorovaikutuskäytännöissä. Samalla hajonta vastauksissa ja osa matalammista arvioista viittaavat siihen, että kokemus näkyvyydestä ei ole yhtenäinen koko organisaatiossa. Vaikka osa vastaajista koki näkyvyyden vielä osittaiseksi ja muutama vastaaja koki, että näkyvyyttä on vain jonkin verran, niin enemmistö tunnistaa toipumisorientaation osana työyhteisön toimintaa. Tulokset havainnollistettu kuviossa numero 6.

Kuvio 6. Asteikkokysymysten keskiarvot kuviona.

Keinoja toipumisorientaation juurruttamiseksi koskevissa väittämässä kaikki vastaajat pitivät esitettyjä keinoja vähintään kohtalaisen tärkeinä. Työn käytänteet ja toimintamallit arvioitiin selvästi tärkeimmäksi keinoksi (keskiarvo 4,65), mikä osoittaa, että henkilöstö näkee toipumisorientaation juurtumisen tapahtuvan ennen kaikkea arjen konkreettisten toimintatapojen kautta. Koulutus ja perehdytys sai keskiarvon 4,38, mikä viittaa erittäin suureen merkitykseen osaamisen ja yhteisen viitekehysten vahvistamisessa. Viestinnän ja tiedottamisen keskiarvo (4,19) sijoittui luokkaan hyvin tärkeä, mutta

jäi hieman muita keinoja matalammaksi, mikä tukee näkemystä siitä, että pelkkä tiedottaminen ei yksin riitä, vaan muutoksen tulee näkyä erityisesti käytännöissä.

Kokonaisuutena asteikkokysymysten tulokset osoittavat, että toipumisorientaatio on henkilöstön kokemuksessa sekä arvopohjaisesti että käytännöllisesti merkityksellinen. Tulokset ovat yhdenmukaisia toipumisorientaation CHIME-kehityksen kanssa, jossa toipumisen keskeisiä ulottuvuuksia ovat muun muassa toivo, osallisuus, merkityksellisyys ja voimaantuminen (McCartan ym. 2022). Tässä aineistossa nämä ulottuvuudet heijastuvat erityisesti siinä, että toipumisorientaatio koetaan työssä toimijuutta, vuorovaikutusta ja merkityksellistä kohtaamista tukevinä tekijöinä. Samalla tulokset osoittavat jännitteen periaatteiden tunnistamisen ja niiden täysimääräisen toteutumisen välillä, mikä luo perustan avoimista vastauksista esiin nousseiden kehittämistarpeiden tarkastelulle.

6.3 Osallisuus ja vuorovaikutus työssä

Tulokset osoittavat, että Mielen ry:n henkilöstö tunnistaa toipumisorientaation merkityksen erityisesti kohtaamisessa, osallisuuden mahdollistamisessa ja ihmisarvon kunnioittamisessa. Samalla kuitenkin todettiin, että organisaation rakenteet ja resurssit voivat rajoittaa sen toteutumista arjessa. Tämä vastaa kansainvälisesti tunnistettuja haasteita, joissa terveydenhuollon ammattilaisten pyrkimyksiä ihmiskeskiseen työskentelyyn voivat rajoittaa viestintäesteet, rooliodotukset ja ammatilliset hierarkiat (Ness, Borg, Semb & Karlsson 2014; Jørgensen ym. 2025, 197–205).

Fenomenologisesta näkökulmasta tarkasteltuna vastaajien kuvaukset eivät ainoastaan tuo esiin havaintoja työstä, vaan heijastavat myös heidän subjektiivisia näkemyksiään siitä, miten osallisuus ja vuorovaikutus rakentuvat arjen työssä. Työntekijät kuvaavat toipumisorientaation toteutumista toimintatapana, mutta myös kokemuksellisenä suhteena asiakkaisiin ja työyhteisöön. Osallisuuden kokemus näyttäytyy tällöin merkityksenä, joka syntyy yhteisissä kohtaamisissa ja vuorovaikutuksessa.

Hallbergin, Hällgren Graneheimin ja Olsson-Tallin (2025, 3–12) tutkimuksen mukaan toipumisorientaation toteutuminen psykiatrisessa sairaalahoidossa edellyttää siirtymistä oirekeskeisestä mallista kohti kokonaisvaltaista ja henkilölähtöistä hoitoa. Henkilökohtaisessa hoidossa on keskiössä potilaan osallisuus, toivo ja autonomia. Tutkimuksessa keskeisenä tuloksena oli, että osaston toimintakulttuuri voi toimia sekä tukevana, että estävänä tekijänä toipumisessa.

Toipumisorientaatio vahvistui ympäristöissä, joissa tiimityö, avoin vuorovaikutus ja reflektiivinen keskustelu olivat arkipäivää, kun taas hierarkkinen johtaminen ja jäykät rakenteet rajoittivat potilaslähtöistä työtettä. Tutkimuksessa korostettiin lisäksi organisaation ja johdon tuen ratkaisevaa merkitystä toipumisorientaation juurtumisessa. Toipumisorientaation kehittäminen edellyttää sekä rakenteellisia että kulttuurisia muutoksia, jotka mahdollistavat henkilöstön eettisen harkinnan, yhteistyön ja potilaiden aidon osallisuuden. (Hallberg ym. 2025, 3–12.) Yhteisöllisyys, merkityksellisyys ja yksilön toimijuuden tukeminen korostuvat toipumisorientaation keskeisinä arvoina (Mönkkönen, Tapani & Kokkonen, 2023, 201–203).

Samankaltaista ilmiötä on havaittavissa myös tämän työn aineistossa: työntekijöiden kokemukset kuvastavat, että osallisuus syntyy luottamuksen ja tasavertaisuuden avulla. Toipumisorientaatio vahvistuu silloin, kun työntekijät kokevat tulevansa itse kuulluiksi ja voivansa vaikuttaa omaan työhönsä. Fenomenologisesta viitekehiksestä katsottuna näyttäytyy, että työntekijät jäsentävät omaa ammatil-

lisuuttaan esimerkiksi osallisuuden ja yhteisen merkityksenannon kautta. Johtopäätös vahvistaa tietoperustassa esitettyä näkemystä siitä, että osallisuus ja vuorovaikutus eivät ole yksittäisiä työmenetelmiä, vaan toipumisorientaation keskeisiä periaatteita, joiden toteutuminen edellyttää tasavertaista ja arvostavaa kohtaamista mielenterveystyössä.

6.4 Kohtaaminen ja ihmisarvo

Fenomenologisesta näkökulmasta tarkasteltuna vastaajien kuvaukset heijastavat työntekijöiden kokemuksia, merkityksenantoa ja asenteita suhteessa toipumisorientaatioon. Vastaajat eivät kuvaa pelkästään toimintaa tai työmenetelmiä, vaan myös arvoja ja ihmiskäsitystä, jotka ohjaavat heidän työtään. Toipumisorientaatio ei näyttäyty vain ulkoapäin tuotuna lähestymistapana, vaan eettisenä ja vuorovaikutteiseen suhteeseen perustuvana tapana kohdata toinen ihminen. Vastauksissa painotuu inhimillinen ymmärrys ja aito läsnäolo, mikä on keskeistä toipumista tukevassa työssä ja ihmisten kohtaamisessa. Vertaisuus ja yhteistyö kokemusasiantuntijoiden kanssa yhdistettiin useammassa vastauksissa kohtaamiseen ja ihmisarvoiseen, tasavertaiseen kohtaamiseen. Vastauksissa nousi esiin myös yhdistyksen arvot, jotka tukevat toipumisorientaation viitekehystä.

Vastauksissa nousi esiin arvostava kohtaaminen ja kokemusasiantuntijat rinnastettiin ammattilaisiin tärkeinä tiedon ja kokemuksen tuottajina. Kokemusasiantuntijoiden osallistuminen nähtiin tasa-arvoisena ja vaikuttavana. Tolosen (2025, 94–104) tutkimus vahvistaa käsitystä siitä, että psykiatrisen kuntoutuksen yhdistelmäinterventiot voivat tukea vakavista mielenterveyden häiriöistä toipuvien itseenäistymistä ja toimintakykyä. Samalla se nostaa esiin toipumisorientaation merkityksen mielenterveystyön laadun, osallisuuden ja pitkäkestoisen hyvinvoinnin edistämässä. Johtopäätöksissä nousee esiin, että mielenterveystyöntekijöiden toiminnan laatu perustuu ennen kaikkea siihen, miten he toteuttavat työnsä, ei niinkään siihen mitä he tekevät. Tutkimuksessa nousi esiin kohtaaminen merkitys samansuuntaisesti, miten se näkyy opinnäytetyön kyselyn vastauksissakin.

6.5 Toivon ylläpitäminen

Vastauksissa nousi selkeästi esiin toivon positiivinen merkitys, mikä on noussut esiin tutkimuksissakin. Fenomenologisesta viitekehystä katsottuna ihmisten yksilölliset kokemukset ovat samansuuntaisia vastausten perusteella. Artikkelissa toipumisorientaation merkityksellistyminen toivon diskursseina psyykkisesti sairastuneiden nuorten haastattelupuheessa (2022) toivo on keskeinen käsite psykologian, psykiatrian ja terapian alueilla, ja sen merkitystä on tutkittu laajasti. Kirjallisuudessa esiintyy lukuisia toivon määritelmiä, joita yhdistää näkemys toivosta dynaamisena ja tulevaisuuteen suuntautuvana ilmiönä. (Tuomisto, Enqvist & Raitakari 2022.)

Tutkimusten mukaan toiveikkaus on mielenterveyden kannalta suojaava tekijä: se ennustaa parempaa psyykkistä hyvinvointia ja vähentää stressin, ahdistuneisuuden ja riskikäyttäytymisen riskiä. Toivo toimii myös toipumisprosessin käynnistäjänä ja ylläpitäjänä. Ilman toivoa yksilöltä voi puuttua usko tulevaisuuteen, mikä voi estää toipumista. (Tuomisto ym. 2022, 107–123.)

Lisäksi toivon on havaittu vähentävän masennus- ja ahdistuneisuusoireita sekä olevan yhteydessä parempaan elämänlaatuun esimerkiksi skitsofreniaa sairastavilla. Toipumista tukevat sosiaalinen tuki, läheisten kyky ylläpitää toiveikkuutta sekä nuoren kokemus omista kyvyistään ja tulevaisuuden näkymistään. Myös työntekijöiden rooli on keskeinen toivon ylläpitämisessä ja toipumisen edistämisessä. Toivo näyttäytyy näin merkityksellisenä tekijänä nuoren hyvinvoinnin ja elämänkulun eri vaiheissa. (Tuomisto ym. 2022, 107–123.)

Toivo on toipumisorientaation keskeinen periaate, ja sen merkitystä on kuvattu laajasti myös kansainvälisessä tutkimuksessa. Murphy, Mulcahy, Mahony, Bradley ja Ryan (2022, 617–627) tarkastelevat tutkimuksessaan, miten mielenterveyspalveluiden käyttäjät kokevat toivon omassa toipumisessaan ja millainen merkitys ”mahdollisuuden tunteella” on heidän arjessaan. Tutkimuksen mukaan toivo rakentuu vähitellen omanlaisena prosessinaan. Toivoa vahvistavat myönteiset ihmissuhteet, arvostava kohtaaminen ja kokemus siitä, että elämässä tavoitettavissa olevia mahdollisuuksia, jotka ovat myös realistisia. Haastateltavat kuvasivat toivon lisääntyvän erityisesti silloin, kun he kokivat tulevansa kuulluiksi ja nähdyiksi omana itsenään, mikä vahvisti uskoa minäpystyvyyteen.

Lisäksi pienet arjen onnistumiset ja konkreettiset edistysaskeleet lisäsivät tunnetta elämännhallinnasta ja etenemisestä. Tutkimuksen tulokset heijastavat suoraan toipumisorientaation näkökulmaa, jossa toivo nähdään toipumista kannattelevana voimavarana ja jossa ammattilaisen tehtävä on tukea asiakkaan kykyä tunnistaa omat mahdollisuutensa ja vahvuutensa. (Murphy ym. 2022, 617–627.)

6.6 Toipumisorientaation rakenteellinen toteutuminen

Kyselyn perusteella henkilöstö tunnistaa toipumisorientaation merkityksen rakenteissa ja työyhteisön arjessa vaihtelevasti. Vastauksista kuvastuu, että toipumisorientaatio toteutuu eri tavoin eri yksiköissä. Useat vastaajat kuvasivat, että toipumisorientaation näkyminen esimerkiksi palaverissa, ohjeistuksissa ja työmenetelmissä on välillä satunnaista, ja sen juurtumista rajoittavat resurssien niukkuus ja rakenteelliset käytännöt. Johto- ja esihenkilöt nähdään keskeisinä tekijöinä toipumisorientaation edistämisessä, mutta joidenkin vastaajien mukaan johtamisen tasolla sen näkyvyys on vähäistä, mikä heijastuu työntekijöiden arkeen ja kokemukseen tasavertaisuudesta. Fenomenologisesta näkökulmasta tämä korostaa yksilöllisten kokemusten merkitystä: vaikka toipumisorientaation periaatteet ovat olemassa rakenteissa, niiden toteutumisen kokemus vaihtelee työntekijöittäin ja tilannekohtaisesti.

Rakenteelliset haasteet nousivat esiin myös Recovery-Oriented Mental Health Practice: A Social Work Perspective- laadullisessa tutkimuksessa (2015), jossa tarkasteltiin miten sosiaalityöntekijät Quebecissä ymmärtävät ja toteuttavat toipumissuuntautunutta mielenterveystyötä. Tutkimuksessa nousi esiin, että sosiaalityöntekijät kokivat toipumisorientaation olevan yhteneväinen sosiaalityön arvojen kanssa, kuten asiakaslähtöisyys, yhteisöllisyys ja voimavarakeskeisyys. Haasteena nähtiin mm. tuloksiin perustuva lähestymistapa, joka painottaa mitattavia tuloksia ja voi olla ristiriidassa toipumisenäkökulman kanssa. Asiakasmäärät ja tulospainotteisuus nähtiin rajoittavana tekijänä ajan ja joustavuuden näkökulmasta sekä byrokratian huomioiminen. (Khoury & Rodriguez del Barrio 2015, i27-i44.)

Toipumisorientaatioon suuntautunut työote tarvitsee nimenomaan aikaa käytettäväksi asiakkaiden kanssa. Toipumisorientaation toteutumiseksi nähtiin tärkeinä esihenkilöiden tuki työmenetelmälle, monipuoliset asiakaslähtöiset menetelmät ja positiivinen työilmapiiri sekä autoniminen ja joustava työote. Toipumispuhe ja käytännön toteutus eivät aina kohtaa järjestelmätason rajoitteiden vuoksi. Johtopäätöksinä tutkimuksessa nousi esiin, että sosiaalityöntekijöillä on mahdollisuus toimia toipumissuuntautuneen muutoksen johtajina, mutta se vaatii kriittistä suhtautumista hallinnollisiin vaatimuksiin. Koulutuksessa tulisi korostaa reflektiivisyyttä, asiakaslähtöisyyttä ja mielenterveyden sosiaalisia taustatekijöitä. (Khoury & Rodriguez del Barrio 2015, i27-i44.)

Kyselyn tuloksia tukee myös kirjallisuus, jonka mukaan toipumisorientaation edistäminen edellyttää johdon vahvaa sitoutumista ja koko organisaation osallistumista muutokseen. Implementointi on jatkuva prosessi, jossa uuden ajattelutavan omaksuminen ja sen muuttaminen arjen käytänteiksi vaativat dialogia kokemustiedon ja teoreettisen tiedon välillä. (Rapeli ym. 2024, 9–12). Kyselyn perusteella henkilöstö tunnistaa toipumisorientaation merkityksen, mutta myös sen, että sen juurtuminen vaatii pitkäjänteistä työtä ja sitoutumista koko organisaatiolta.

Fenomenologisesta viitekehuksesta tarkasteltuna kokemukset, ettei tasavertaisuuden kokemus toteudu, on merkittävä, koska yksilölliset kokemukset ovat tärkeitä ja tasavertaisuus on keskeinen tekijä toipumisorientaation näkökulmasta. Esimerkiksi johtamisen tasolla toipumisorientaation näkyvyys jäi joidenkin vastaajien mukaan vähäiseksi. Vähäinen kokemus toipumisorientaatiosta johtamisen tasolla vähentää työntekijöiden kokemusten mukaan näkyvyyttä rakenteissa. Yhteenvetona voidaan todeta, että toipumisorientaation periaatteet ovat tunnistettavissa rakenteissa ja työyhteisön arjessa vaihtelevasti. Samalla rakenteet ja resurssit voivat joko tukea tai rajoittaa näiden periaatteiden täysipainoista toteutumista.

Kyselyn tulokset heijastavat sekä kansainvälisiä että kotimaisia havaintoja toipumisorientaation juurtumisen edellytyksistä. Kanadassa kehitetty Walk the Talk -malli tarjoaa rakenteellisen työkalun toipumisorientaation jalkauttamiseen organisaatioihin kolmen vaiheittain etenevän prosessin kautta, jossa korostuvat sitoutuminen ja kulttuurimuutoksen asteittaisuus. (Walk to talk 2021.) Samankaltaisia havaintoja on tehty myös Kainuun mielenterveys- ja päihdepalveluissa vuonna 2024 toteutetussa koulutuksessa, jossa johdon sitoutuminen nähtiin ratkaisevana koko työyhteisön sitoutumiselle (Rapeli ym. 2024, 12–22). Myös tämän opinnäytetyön aineistossa toivottiin johdon aktiivisempaa roolia toipumisorientaation ylläpitämisessä ja näkyväksi tekemisessä.

6.7 Kehittämismahdollisuudet ja juurruttamisen tuki

Keinoista toipumisorientaation juurruttamiseksi koulutus, viestintä ja toimintamallit arvioitiin tärkeiksi tai erittäin tärkeiksi, ja erityisesti käytännön työmallien vahvistaminen nähtiin keskeisimpänä. Aineiston perusteella toipumisorientaation vahvistaminen edellyttää kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä lähestymistapaa, jossa yhdistyvät koulutus, arjen käytäntöjen kehittäminen, osallistavan kulttuurin tukeminen sekä henkilöstön hyvinvoinnin vahvistaminen.

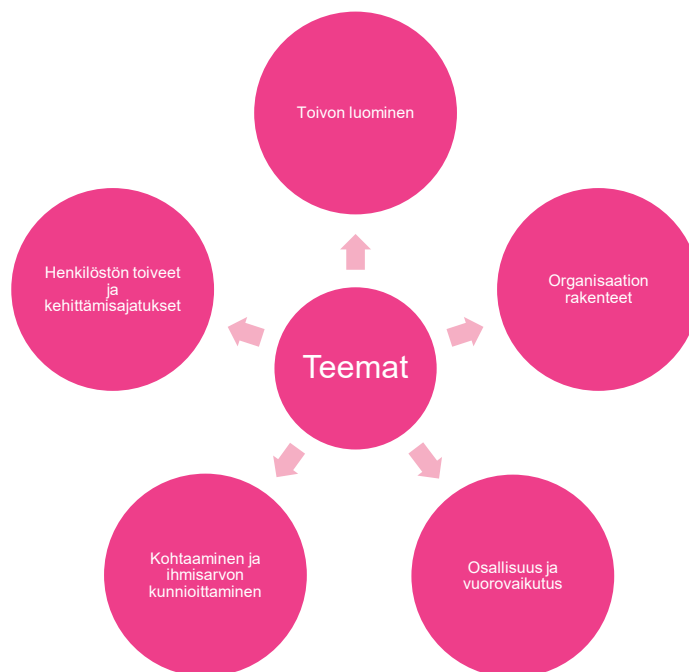
Fenomenologisesta näkökulmasta nämä ehdotukset tuovat esiin työntekijöiden kokemuksellista ymmärrystä ja ammatillista identiteettiä. Vastaajat eivät nähneet toipumisorientaatiota vain teoreettisena mallina, vaan arjen suhteissa rakentuvana ihmiskäsityksenä, joka ilmenee tavassa kohdata toinen ihminen ja toimia yhteisössä. Tämän vuoksi kehittämistyön painopiste ei voi olla ainoastaan

rakenteissa tai menetelmissä, vaan myös yhteisessä merkityksen rakentamisessa työyhteisön sisällä.

Myös Uudessa-Seelannissa tehdyssä tutkimuksessa nousi esiin samankaltaisuutta: sairaanhoitajat, jotka työskentelivät mielenterveystyössä, kokivat toipumisorientaation tärkeänä, mutta esimerkiksi henkilöstöpula ja muut järjestelmätason haasteet vaikeuttivat toipumisorientaation toteutumista. Tutkimuksessa ajan puute nousi esiin haastavana toipumisorientaation toteuttamisen näkökulmasta. (Solomon, Sutton & McKenna 2021.) Toteutetun kyselyn tuloksissa oli nähtävissä samankaltaisuutta tutkimuksen kanssa. Toipumisorientaation merkitys tunnistetaan, mutta toteuttamiseen toivotaan enemmän mahdollisuuksia, joita rakenteet tai kiire eivät rajoittaisi. Aineiston perusteella rakenteelliset tekijät, kuten kiire ja taloudelliset reunaehdot, voivat heikentää toipumisorientaation johdonmukaista toteutumista, vaikka sen periaatteet tunnistetaan ja niitä pidetään tärkeinä.

Vastauksista nousee esiin, että työhyvinvointi ja työssä jaksaminen ovat keskeisiä tekijöitä, jotka joko heikentävät tai lisäävät kokemusta toipumisorientaation toteuttamisesta. Myös tutkimukset osoittavat, että toipumisorientaation käytännön toteutuminen organisaatioissa ei ole yksinkertaista, vaan se edellyttää johdon sitoutumista, henkilöstön koulutusta ja käytäntöjen uudistamista (McCartan ym. 2022; Rapeli ym. 2024, 6–7).

Yhteenvedon voidaan todeta, että toipumisorientaation syvälinen juurtuminen vaatii koko työyhteisön osallistumista, jatkuvaa koulutautumista sekä vahvoja hyvinvoinnin tukirakenteita. Tärkeää on myös reflektoida, miten toipumisorientoitunut ajattelu ulottuu asiakastyön lisäksi työyhteisön sisäiseen vuorovaikutukseen ja johtamiseen.

Taulukko 3. Tulokset osoittavat, että toipumisorientaation merkitys ulottuu työn sisällön merkityksellisuuden ja henkilöstön hyvinvoinnin kokemuksiin. Toteutumista rajoittavat rakenteelliset tekijät, kuten resurssit, toimintamallit ja kokemus toipumisorientaation tunnistamisesta ja saatu perehdytys aiheeseen.

7 POHDINTA

7.1 Ilmiön merkityksellistyminen ja opinnäytetyön tavoite

Kun ilmiötä merkityksellistetään, tulee huomioida, että ilmiöillä on aina myös menneisyytensä, ilmiöt eivät tule tyhjästä. Yksilöllä on aina kokonaisvaltaisia kokemuksia, vaikka ne voivatkin olla ristiriitaisia. Kokemuksen voi ilmaista eri tavoin ja kokemuksilla on aina jonkinlainen järjestys. Kokemuksien järjestystä ei voida pelkistää yhdenmukaisen mittauksen kohteeksi kuin osittain, joten kokonaisuus katoaa taustalle ja merkitykselliseksi jää yksityiskohdat. (Huhtinen & Tuominen 2020, luku 19.)

Tämän työn kannalta ilmiön esiin tuominen on merkityksellistä, sillä se muistuttaa kokemusten rakentuvan useista kerroksista ja avautuvan monin eri tavoin. Näin tarkasteltuna ilmiön ymmärtäminen perustuu kokonaisuuteen, joka huomioi yksilölliset kokemukset ja niistä rakentuvan kokonaisuuden.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Mielen ry:n työntekijät kokevat toipumisorientaation ja miten sitä voidaan juurruttaa organisaatiokulttuuriin. Fenomenologinen viitekehys korostaa yksilön kokemusten merkitystä ja auttaa ymmärtämään, miten toipumisorientaatio rakentuu työn arjessa ja työyhteisöiden vuorovaikutuksessa. Tulokset osoittavat, että toipumisorientaation merkitys ulottuu työn sisällön merkityksellisyyden ja henkilöstön hyvinvoinnin kokemuksiin, mutta sen toteutumista rajoittavat rakenteelliset tekijät, kuten resurssit, toimintamallit ja kokemus toipumisorientaation tunnistamisesta ja saatu perehdytys aiheeseen.

Tulosten tarkastelu toi esiin, että toipumisorientaation omaksuminen edellyttää sitoutumista sekä yksilöltä että organisaatiolta. Fenomenologinen näkökulmasta yksilön kokemukset ovat merkittäviä ja muodostuvat yksilön ja organisaation kokonaisuudesta. Kokonaisuuden ymmärtäminen on ratkaisevaa toipumisorientaation juurruttamisen onnistumiselle. Vastauksista nousi esiin, että osa henkilöstöstä ei koe toipumisorientaatiota yhtä merkityksellisenä, mikä vastausten perusteella voi liittyä työkuormitukseen, erilaisiin arvoihin tai siihen, ettei toipumisorientaatiota tunnisteta riittävästi. Tämä korostaa johdon aktiivisen roolin, jatkuvan viestinnän ja osallistavan kulttuurin merkitystä.

Opinnäytetyön tulokset tuovat esiin työntekijöiden kokemukset toipumisorientaation toteutumisesta arjessa. Tulokset myös konkretisoivat, millä tavoin juurtumista voidaan vahvistaa organisaation toimintakulttuurissa. Työntekijöiden näkemykset koulutustarpeista, toimintamallien vahvistamisesta ja työhyvinvoinnin tukemisesta tarjoavat arvokasta tietoa kehittämistoimille. Opinnäytetyö vastaa tutkimuskysymyksiin ja mahdollistaa organisaatiolle hyödyntämismahdollisuuksia tuloksia toipumisorientaation näkyvyyden ja juurtumisen vahvistamisessa. Työntekijöiden kokemusten pohjalta voidaan syventää ymmärrystä toipumisorientaation merkityksestä työyhteisössä.

7.2 Menetelmän tarkastelua

Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena eivät ole tilastolliset yleistykset, vaan keskeisenä on ilmiön tai tapahtuman kuvaaminen ja ymmärtäminen (Tuomi & Sarajärvi 2018b, luku 3.4). Vaikka kyselylomake toimi aineistonkeruumenetelmänä ja vastauksia saatiin kattavasti, jälkikäteen arvioiden menetelmävalinnassa oli rajoitteita. Haastattelujen hyödyntäminen olisi voinut tarjota syvällisempää ja monipuolisempaa tietoa työntekijöiden kokemuksista (Jørgensen, Hansen & Karlsson, 2020). Lisäksi kyselylomakkeen testaus toteutettiin rajatulla joukolla, ja isomman pilottiryhmän avulla olisi ollut mahdollista varmistaa kysymysten selkeys paremmin. Avoimien kysymysten osalta vastausaktiivi-

suus jäi jonkin verran suljettuja kysymyksiä alhaisemmaksi, mikä kavensi tulosten syvyyttä. Tutkimusten mukaan kyselyiden monipuolistaminen ja menetelmien yhdistäminen, esimerkiksi haastatteluihin, voi vahvistaa tulosten luotettavuutta ja tarjota laajemman näkökulman toipumisorientaation toteutumisesta (McCartan ym., 2022; Rapeli ym., 2024).

Kyselyrakenteen suunnittelu osoittautui aikaa vieväksi vaiheeksi. Alkuperäinen tavoite oli toteuttaa kaikki kysymykset avoimina, mutta testiryhmältä saadun palautteen perusteella muotoilua tarkennettiin. Palaute toi esiin huolen siitä, että pelkästään avoimet kysymykset voisivat vähentää vastausmotivaatiota. Tämän vuoksi kyselyyn lisättiin Likert-asteikkokysymyksiä, mikä selkeytti rakennetta ja mahdollisti kysymysten tarkemman tarkastelun. Vaikka kysymysten muokkaus vaati useita kierroksia, monipuolistaminen paransi vastausten kattavuutta. Lopulta kysely tuotti aineistoa, jonka voidaan katsoa vastaavan asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Samalla yhdistys sai tietoa henkilöstön näkemyksistä toipumisorientaation toteutumisesta ja esimerkkejä mahdollisista keinoista sen vahvistamiseksi työssä.

Työn rajauksessa keskityttiin toipumisorientaation toteutumiseen ja toiveisiin henkilöstön näkökulmasta. Tämä rajaus toteutui opinnäytetyössä. Avointen kysymysten ja asteikkokysymysten yhdistäminen toi kyselyyn laajempia näkökulmia, joka näkyi vastausten analysoinnissa. Vastausmateriaalin läpi käyminen ja merkityksellisyyksien hahmottaminen oli haasteellista. Pitäytyminen yhdessä menetelmässä olisi pitänyt aineiston selkeämpänä. Lähdeaineistoa olisi voinut olla enemmän saatavilla, varsinkin suomeksi aineistoa oli suhteellisen vähän. Toisaalta kaikki aineisto oli tuoretta ja ajantasaista. Kansainvälisillä lähteillä pystyi kuitenkin luomaan riittävän kattavan teoriapohjan. Laitila (2019) nostaa myös esiin, että Suomessa kiinnostus toipumisorientaatiota kohtaan on vireytynyt erityisesti yhdistyksissä ja potilasjärjestöissä. Haasteena kotimaassa on kuitenkin se, että toipumisorientaation juurruttamista ja toteuttamista haastaa suomenkielisten julkaisujen vähyys.

Kokonaisuutena työ saavutti tavoitteensa: henkilöstön kokemuksia toipumisorientaation toteutumisesta kartoitettiin ja esiin nousi näkökulmia kehittämismahdollisuuksista. Kriittinen tarkastelu kuitenkin osoittaa, että aineiston monipuolistaminen ja kysymysten syvällisempi testaus olisivat voineet vahvistaa tulosten luotettavuutta ja sovellettavuutta käytäntöön. Aineisto oli riittävä laadulliseen tutkimukseen, mutta laajempi vastausprosentti olisi voinut antaa käytettävämpiä tuloksia.

Pohdintaan nousi myös kysymys, että vastasiko kyselyyn ne henkilöt, jotka eivät mahdollisesti koe toipumisorientaatiota lainkaan merkittävänä. Herättikö kysely suurempaa kiinnostusta lähinnä heissä, joille käsite oli jo valmiiksi tutumpi omassa työssään. Tulevaisuudessa tiedonkeruuta voisi monipuolistaa esimerkiksi haastatteluin, mikä toisi lisää ymmärrystä yksilöllisten kokemusten merkityksistä. Lisäksi syitä, miksi osa henkilöstöstä ei koe toipumisorientaatiota niin merkityksellisenä, voisi kartoittaa tarkemmin.

7.3 Kehittämismahdollisuudet ja jatkotutkimus

Tulokset korostavat, että toipumisorientaation juurruttaminen vaatii kokonaisvaltaista lähestymistapaa: koulutusta, perehdytystä, arjen käytäntöjen kehittämistä, osallistavaa kulttuuria ja henkilöstön hyvinvoinnin tukemista. Konkreettisina keinoina nousevat esiin työpajat, yhdessä laaditut juurruttamissuunnitelmat ja olemassa olevien prosessien, kuten "walk to talk", hyödyntäminen. Näiden avulla voidaan vahvistaa sitoutumista, jatkuvuutta ja käytäntöjen juurtumista organisaatioon.

Jatkotutkimuksen näkökulmasta olisi hyödyllistä syventää ymmärrystä haastattelujen avulla, jolloin yksilölliset kokemukset ja merkitykset saataisiin tarkemmin esiin. Lisäksi vertailu muiden organisaatioiden käytäntöihin vahvistaisivat tulosten yleistettävyyttä ja voisivat tarjota uusia näkökulmia juurruttamisen haasteisiin. Toipumisorientaation jatkuvan juurruttamisen kannalta voisi olla hyödyllistä luoda työryhmä, jossa olisi osallistujia jokaisesta yksiköstä. Työryhmä voisi varmistaa, että toipumisorientaation ymmärrystä vahvistettaisiin yksiköissä esimerkiksi työpajojen avulla ja ymmärrys toipumisorientaation kokonaisuudesta vahvistuisi työntekijöillä.

Nykyhetkessä puhutaan paljon esimerkiksi nuorten syrjäytymisestä ja osallisuuden kokemuksen tärkeydestä nuorille. Bergin ym. (2024, 70–81) mukaan nuorten osallisuus rakentuu heidän mahdollisuudestaan vaikuttaa omaan elinolosuhteisiinsa, palveluihin ja yhteisiin asioihin. Osallisuuden puute voi lisätä syrjäytymisen riskiä, sillä nuorten sitoutuminen mielenterveyspalveluihin on heikkoa. Osallisuutta voidaan vahvistaa osallistavilla menetelmillä, kuten nuorten mukaan ottamisella palveluiden suunnitteluun. Digitaalisilla välineillä on myös potentiaalia tukea nuorten vaikuttamismahdollisuuksia nykyaikaisessa yhteiskunnassa. Kokemusasiantuntijuus nousi hyödynnettäväksi mahdollisuudeksi nuorten kanssa työskennellessä. Nuoret toivat esiin, kokemusasiantuntijuus tavoittaa nuoret huomattavasti paremmin kuin ihminen, jolla ei ole kokemusta asiasta. Toipumisorientaation näkökulmasta tarkasteltuna Bergin (2024) tutkimuksessa nousi esiin toipumisorientaation keskeisiä käsitteitä, kuten osallisuus ja vertaisuus.

Dallingerin (2023, 122–126) väitöskirjassa nuorten kokemukset ovat nousseet esiin ja siinä on todettu, että nuoret hyödyntävät usein sosiaalista mediaa, monenlaisia sovelluksia, videoita ja internet-sivustoja mielenterveyden tukemiseen ja edistääkseen toipumista. Digitaaliset työkalut voivat tukea nuorten henkilökohtaista toipumista useilla tavoilla: ne mahdollistavat yhteyden ja vertaistuen kokemisen yhteisöissä, jotka eivät ole aikaan tai paikkaan sidottuja. Lisäksi ne vahvistavat toivoa toipumistarinoiden ja jaettujen kokemusten kautta sekä lisäävät voimaantumisen tunnetta. Kuten toipumisorientaation kokonaisuuskin painottaa, myös väitöskirjassa nousi esiin, että nuorten toipumisuuntautunut hoito edellyttää enemmän kuin pelkkää oireiden hallintaa. Toipuminen sisältää myös identiteetin rakentamista, merkityksellisyyden löytämistä ja voimaantumista. Digitaaliset alustat tarjoavat lupaavia mahdollisuuksia tukea näitä prosesseja, mutta niiden pitää olla kehityksellisesti ja sisällöllisesti nuorten tarpeisiin sovitettuja.

Vaikka tämä opinnäytetyö ei tarkastellut työntekijöiden kokemuksia digitaalisten menetelmien ja toipumisorientaation yhdistämisestä, voisi aihe tarjota hedelmällisen suunnan jatkotutkimukselle. Erityisesti nuorille suunnatuissa mielenterveyspalveluissa digitaalisten välineiden ja toipumisorientaation periaatteiden yhteensovittaminen voisi avata uusia mahdollisuuksia osallisuuden ja toipumista tukevien käytäntöjen vahvistamiseksi.

7.4 Aiheen ajankohtaisuus

Monenlaiset epävarmuudet haastavat suomalaista yhteiskuntaa ja hyvinvointia. Toimeentulotuen ja työelämän muutokset luovat epävarmuutta, samoin kuin ekologinen kestävyyskriisi ja pandemia ovat yhtenä syynä lisänneet mielenterveydenhaasteita. Yhteiskunnalliset muutokset tuovat haasteita nykyiseen hyvinvointiyhteiskuntaan. Vaikutuksia tuovat mm. väestön ikääntyminen, yksilökeskeisyyden korostuminen sekä yhteisöllisyyden väheneminen. Tulevaisuuden kestävää hyvinvointia voidaan

tukea ajattelumalleilla, joissa korostuvat yhteisöllisyys, osallisuus ja pitkäjänteinen hyvinvoinnin tukeminen. (Sitra 2023, 27–30.) Näillä teemoilla on yhteys toipumisorientaatioon, joka perustuu toivon, osallisuuden ja merkityksellisyyden vahvistamiseen.

Megatrendit, kuten digitalisaatio ja hyvinvointia haastavien ilmiöiden kasvu, lisäävät tarvetta lähestymistavoille, jotka vahvistavat osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Digitalisaatio muuttaa työoloja, työskentelytapoja ja yhteisöjen rakenteita, mikä korostaa tarvetta toimintamalleille, joissa ihmiset voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja merkityksellisyyttä. Mukaan materiaalisen ja yksilökeskeisen hyvinvointikäsityksen sijaan tulisi painottaa pitkäjänteisyyttä, ennaltaehkäisyä, eettisyyttä sekä yhteisöllisyyden, osallisuuden ja onnellisuuden vahvistamista. Hyvinvointia ei voida tarkastella vain yksilön tasolla, vaan se tulee nähdä laajempänä kokonaisuutena, jossa yksilöiden hyvinvointi kietoutuu yhteen ympäristön ja yhteisöjen hyvinvoinnin kanssa. (Sitra 2023, 27–30.)

Toipumisorientaatio tarjoaa yhden vaihtoehdon yhteiskunnan yksilökeskeisyyteen ja hyvinvoinnin haasteisiin. Se korostaa ihmisen kokonaisvaltaista näkemistä ja yhteisöllisyyden merkitystä toipumisessa. Kun yhteiskunnallinen ilmapiiri painottaa tehokkuutta ja itsenäisyyttä, toipumisorientaatio muistuttaa yhteydestä, läsnäolosta ja yhteisestä vastuusta. Vahvistamalla toipumisorientaatiota työskentelyssä ja työyhteisössä Mielen ry voi tuoda osaltaan toipumisorientaation viitekehystä yhteiskuntaan ja tukea yksilöitä yhteisöllisyyteen.

Yhteiskunnallinen keskustelu korostaa osallisuuden, yhteisöllisyyden ja toimijuuden vahvistamisen tarvetta, mikä tekee toipumisorientaatiosta entistä ajankohtaisemman lähestymistavan. OECD:n (2023) raportin mukaan suomalaisten kokemus luottamuksesta ja turvallisuudesta on kansainvälisesti katsottuna vahvaa. Raportti nostaa myös esiin haasteita, kuten sosiaalisen tuen ja yhteisöllisyyden eriytymisen, jotka korostavat tarvetta vahvistaa osallistavia ja yhteisöllisiä toimintatapoja. (Fleischer & Stokenberga 2023, 19–26.) Näiden havaintojen perusteella toipumisorientaation merkitys korostuu, sillä se tarjoaa keinoja lisätä osallisuutta, tukea identiteetin ja toimijuuden vahvistamista sekä rakentaa yhteisöjä, jotka edistävät kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tämä tekee aiheesta tärkeän myös Mielen ry:n toimintaympäristössä.

Nykyhetkessä on paljon epävarmuustekijöitä monella eri alalla, ja sosiaali- ja terveysala on yksi niistä. Toiveikkuuden vahvistaminen on keskeinen tekijä ja unelmista pitää voida puhua. On tärkeää kannustaa ihmisiä tavoittelemaan itselleen tärkeitä asioita, oli kyse sitten työntekijästä tai asiakkaasta. Konkreettiset, pienet askeleet, jotka voi kiinnittää omiin tavoitteisiin vievät hiljalleen eteenpäin. Kun jokaisen tavoitteita kunnioitetaan, niin yhteistyösuhde mahdollistuu. Toipumisorientaation mukaisesti työskennellessä keskiössä ovat ammattilaisten yksilölliset ominaisuudet ja voimavara-keskeinen työskentely, eivät ainoastaan menetelmät. (Nordling ym. 2015, 134–140.)

7.5 Eettiset näkökulmat ja tietosuojat

Suomessa jokaisella tieteen alalla tutkijaa ohjaavat eettiset periaatteet. Lyhyesti kuvattuna eettisiin periaatteisiin kuuluu tutkijan kunnioitus tutkittavan itsemääräämisoikeutta ja ihmisarvoa kohtaan, tutkijan tulee kunnioittaa aineetonta ja aineellista kulttuurista perintöä sekä luonnon monimuotoisuutta. Lisäksi tutkija toteuttaa tutkimuksensa niin, ettei siitä aiheudu tutkimuskohteille haittoja tai vahinkoa. Kaikessa tieteellisessä tutkimuksessa Suomessa noudatetaan TENKin (tutkimuseettinen neuvottelulautakunta) laatimia ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Ohjeissa huomioidaan mm. tutkittavan kohtelu ja oikeudet, eli luottamuksellisuus, oikeus saada tietoa tutkimuksesta, oikeus perua osallistuminen sekä oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen. (Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019, 7–9.)

Opinnäytetyön prosessia ohjaa hyvän tieteellisen käytännön mukaisia tiedeyhteisön toimintatapoja. Toimintatapoja ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimuksen toteuttamisessa sekä tulosten tallentamisessa, esittämisessä ja tutkimuksen arvioinnissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018a, 150–151.) Opinnäytetyössä huomioitiin koko prosessin ajan eettiset toimintatavat ja otettiin huomioon tutkimuksen eettiset näkökulmat. Opinnäytetyössä käytettiin eettisesti kestäviä menetelmiä tiedon hankinnassa, kyselyä tehdessä ja kokonaisuuden toteutuksessa. Koko prosessin ajan keskiössä oli keskustelut yhteistyötahon kanssa opinnäytetyön sisällöstä ja kyselyn suorittamisen kannalta merkityksellisistä järjestelyistä.

Tutkimuksessa hyödynnettiin Mielen ry:n strategiaa ja sisäistä materiaalia yleisellä tasolla, joka voitiin julkaista. Kysely toteutettiin Microsoft Forms -alustan kautta ja se toimitettiin henkilöstölle sähköisesti. Turvallisuutta lisäsi organisaation käytössä olevat tietoturvamenetelmät, jotka olivat käytössä, koska kysely tehtiin yhdistyksen järjestelmiä hyödyntäen. Vastaaminen tapahtui nimettömästi, eikä henkilötietoja kerätty. Kyselyn avulla kerättiin anonyymejä näkemyksiä, joita ei voitu yhdistää yksittäisiin henkilöihin. Word- ja excel- tiedostot poistettiin kokonaisuudessaan, kun aineisto oli käyty läpi ja kirjallinen tuotos valmistui.

Tietosuoja ja luottamuksellisuutta noudatettiin alusta loppuun koko prosessin ajan. Vastausten käsittelyssä ei käytetty yksilöiviä tietoja, ja analysointi tehtiin siten, ettei yksittäisiä vastaajia voitu tunnistaa. Aineisto säilytettiin ainoastaan tutkimuksen teon ajan, minkä jälkeen se poistettiin Microsoft Forms -alustalta. Tutkimuksessa noudatettiin EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (GDPR) ja Suomen tietosuojalakea. Kyselyn toteutuksen tietosuojavaatimusten täyttyminen varmistettiin yhteistyössä Mielen ry:n tietosuojavastaavan kanssa.

7.6 Luotettavuuden arviointi

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehty tutkimusta voidaan pitää luotettavana silloin, kun tutkimuksen tutkimuskohde ja materiaali ovat yhteensopivia. Luotettavan tutkimuksen kriteereihin kuuluu tutkijan rehellisyys ja itse tutkija. Tutkija tekee tutkimuksessa valintoja ja ratkaisuja, jotka vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen. Luotettavuutta arvioidaan koko prosessin ajan suhteessa teoriaan, aineiston analysointiin, tulkintoihin, tuloksiin sekä johtopäätöksien tekemiseen (Vilkkä 2025, 227–228.) Prosessin edetessä käytiin reflektivoivaa keskustelua ja analyysia tehdessä huomioitiin koko ajan fenomenologinen viitekehys. Aineistoon pyrittiin suhtautumaan mahdollisimman avoimesti ja yksilön näkökulmat huomioiden. Koko opinnäytetyön ajan pyrittiin aineistoa peilaamaan tutkimuskysymyksiin.

Laadullisessa tutkimuksessa merkittäviä ovat analyysin systemaattisuus sekä tulkinnan luotettavuus. Lukijalle tulee avata prosessin aikana tehdyt valinnat, työtä ohjaavat periaatteet ja rajaukset. Lukijalle tuodaan esiin aineiston kokonaisuus ja kuvataan osiot, joiden avulla pääkohdat rakentuvat. Vahvuuksien lisäksi on merkittävää, että aineiston mahdolliset rajoitukset tuodaan myös esiin. (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2010.) Opinnäytetyössä on pyritty avaamaan selkeästi koko prosessin eteneminen alusta loppuun. Lisäksi on tuotu esiin, miten menetelmiin on päädytty ja olisiko jotain pitänyt tehdä toisin.

Tutkimusmateriaalin hankinta kyselyn avulla voi tuoda haasteita vastauksien analysointiin. Kysymysten tulee olla erittäin selkeitä ja helposti ymmärrettäviä, jotta vastaajan olisi helppo vastata avoimiin kysymyksiin. Menetelmänä kysely tuo epävarmuutta vastausprosenttiin. Jos vastausprosentti jää hyvin pieneksi, niin myös opinnäytetyön luotettavuus kärsii, koska vastauksia ei ole riittävästi. (Hirsjärvi ym. 2009.) Vastauksia kyselyyn tuli 26, mikä tarkoittaa, että vastausprosentti oli 21.7 %. Organisaation yleisiin vastausprosentteihin nähden tulos oli kohtuullisen hyvä. Tuloksen avulla voidaan todeta, että vastauksia saatiin riittävästi laadulliseen tutkimukseen ja tuloksia voidaan pitää luotettavina. Kuitenkin isompi vastausprosentti olisi tuonut laajempaa näkökulmaa aiheeseen ja olisi voinut nostaa esiin erilaisia kokemuksia.

Tutkimuskysymykset muodostettiin opinnäytetyön tarkoituksen ja tavoitteen mukaisesti ja kysymykset ohjasivat opinnäytetyötä. Kysymykset rajattiin niin, että ne mahdollistivat henkilöstön omien kokemusten ja näkökulmien esiin tuomisen toipumisorientaation toteutumisesta. Tutkimuskysymykset tukivat tutkimuksen sisällöllistä luotettavuutta, koska kysymykset muotoiltiin niin, että ilmiötä pystyttiin ymmärtämään syvällisesti.

Tutkimuskysymykset eivät ohjanneet vastaajia tiettyyn suuntaan, vaan antoivat tilaa yksilöllisille kokemuksille, mikä oli tärkeää fenomenologisessa lähestymistavassa. Lisäksi Likert-asteikon ja avointen kysymysten yhdistelmä lisäsi aineiston kattavuutta ja mahdollisti tulosten vertailtavuuden.

7.7 Ammatillinen kehittyminen

Työn aiheen käsitteellinen luonne tuntui alkuun monisyiseltä, mikä teki sen hahmottamisesta haastavaa. Tämä haastavuus korosti tarvetta määritellä keskeiset käsitteet selkeästi ja käyttää teoreettista viitekehystä opinnäytetyön etenemisen tukena. Samalla prosessi vahvisti ymmärrystä siitä, miten toipumisorientaatio toteutuu käytännössä. Lisäksi vahvistui ymmärrys kuinka monipuolisia mahdollisuuksia toipumisorientaatio antaa ihmisten kanssa työskentelyyn niin asiakastyössä kuin työyhteisössä.

Oman työskentelyn tarkastelussa nousee esiin, että opinnäytetyöprosessi kehitti ammatillista osaamista tutkimuksen suunnittelussa, kyselyrakenteen kehittämisessä, aineiston analysoinnissa ja tulosten tulkinnassa. Alkuvaiheen haasteet aiheen rajaamisessa ja kysymysten muotoilussa opettivat kärsivällisyyttä ja pitkäjänteistä työskentelyä. Pilottiryhmän palautteen hyödyntäminen vahvisti kykyä soveltaa teoriaa käytäntöön ja huomioida vastaajien osallistaminen.

Prosessi vahvistaa omaa käsitystä siitä, että toipumisorientaatio ei ole pelkästään työmenetelmä. Se on myös arvoihin liittyvä ajattelutapa, joka tukee asiakkaiden osallisuutta, merkityksellistä elämää ja työyhteisön hyvinvointia. Syvälinen perehtyminen toipumisorientaatioon kehitti ja laajensi omaa ymmärrystä aihepiiristä. Tulevaisuudessa osaan entistä paremmin huomioida toipumisorientaation merkityksen sekä asiakastyössä että työyhteisön rakenteita tarkastellessa.

Yhdessä ja yksin- raportti (2023) käsittelee yhteisöjä ja kohtaamisia nykyhetken Suomessa. Raportissa tuodaan esiin, kuinka yhteisöt, turvalliset ihmissuhteet ja ammattilaisten kannustava tuki ovat ratkaisevia tekijöitä esimerkiksi nuorten itsenäistymisen ja tulevaisuudenuskon rakentumisessa. Raportissa tuodaan myös esiin ihmisen tarvetta hyväksynnälle ja yhteenkuuluvuudentunteelle. Yhteisöjen rakentuminen edellyttää kuuntelua, läsnäoloa ja aitoa kiinnostusta muita ihmisiä kohtaan. (Henttonen, Kareinen & Alhanen 2023, 29–40.) Ilmiöt ovat samoja mitä toipumisorientaatiossa korostetaan, kohtaamista, vertaisuutta ja merkityksellisyyttä. Opinnäytetyön myötä osaan katsoa laajemmin asioita. Pohdin myös sitä, että kun monesta eri lähteestä nousee samoja elementtejä, niin miksi silti yksilökeskeisyys tuntuu korostuvan yhteisöllisyyden sijaan. Tämä muistuttaa sitä, kuinka itse voi ammattilaisena olla aina vielä vähän kannustavampi ja tuoda erilaisia yhteisöllisyyden vaihtoehtoja esiin.

Fenomenologinen viitekehys haastoi perehtymään ilmiöiden subjektiivisiin merkityksiin ja yksilöllisiin kokemuksiin, mikä vaati jatkuvaa pohdintaa ja reflektointia. Työ prosessina vahvisti kykyäni tarkastella ilmiöitä ja tunnistaa niiden merkityksiä työyhteisössä. Fenomenologian hyödyntäminen lisäsi myös tietoisuuttani siitä, miten omat ennakko-oletukset voivat vaikuttaa tulkintoihin, ja vahvisti ammatillista reflektiivisyyttä.

Opinnäytetyön aihevalinta soveltui myös hyvinvointikoordinaattorin tutkinnon tavoitteisiin, joita ovat mm. asiantuntijuuden kehittäminen ja työelämäläheisen tutkimus- tai kehittämistyön toteuttaminen (Savonia n.d.). Aihevalinta tuki asiantuntijuuden kehittymistä toipumisorientaation viitekehysten hyödyntämisessä.

LÄHTEET

- Työssä on käytetty seuraavasti tekoälyä: ChatGPT 2025. OpenAI. GPT-3.5. Käytetty kielentarkistukseen ja muotoiluun, tammikuu 2026. <https://chat.openai.com>.
- Anttinen, A. & Nousiainen, S. 2021. Mielen Avoin Opisto – Recovery College. Teoksessa: Martin, M., Nordling, E., Soronen, K. & Savelius- Koski, E. (toim.) Yhdessä toipumisen tukena mielenterveytyössä. Toipumisorientaation toimintamallit ja niiden implementaatio. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 12/2021. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-664-0>. Viitattu 26.1.2025.
- Berg, P., Suodenjärvi, H., Lahti, T., Marttila, K., Miikki, R. & Linnaranta, O. 2024. ”Nuorten osallisuus ja osallistaminen mielenterveysongelmien ehkäisyyn ja hoitoon tarkoitetuissa menetelmissä”, Nuorisotutkimus, 42(2). 70–81. 10.57049/nuorisotutkimus.9146607. Viitattu 19.10.2025.
- Boone, H. N., & Boone, D. A. 2012. Analyzing Likert Data. *The Journal of Extension*, 50(2), Artikkelin nro 48. <https://doi.org/10.34068/joe.50.02.48>. Viitattu 1.8.2025.
- Dallinger, V.C. 2023. Personal recovery for youth with mental health concerns: Integrating multi-systemic perspectives and evaluating digital supports. Väitöskirja (Doctor of Philosophy Clinical Psychology). University of Southern Queensland, Australia. <https://doi.org/10.26192/yy247>. Viitattu 17.10.2025.
- Fleischer, L. & Stokenberga, L. 2023. “Well-being in Finland: Bringing together people, economy and planet”, OECD Papers on Well-being and Inequalities, No. 14. OECD Publishing Paris. <https://doi.org/10.1787/ecf06a58-en>. Viitattu 14.11.2025.
- Hakala, J. 2024. Laadullisen tutkimuksen abc. Menetelmäopas opinnäytteen tekijälle. E-kirja. Gaudeamus. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523454613>. Viitattu 12.11.2025.
- Hallberg, J., Hällgren Graneheim, U. & Olsson-Tall, M. 2025. Promoting Personal Recovery Within Psychiatric Inpatient Care — Nurses’ Experiences. *International Journal of Mental Health Nursing*, 34(2), 1–13. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC11780568/pdf/INM-34-0.pdf>. Viitattu 11.10.2025.
- Henttonen, E., Kareinen, J. & Alhanen, K. 2023. Yhdessä ja yksin – Syksyn 2023 Kansallisten dialogien yhteenvetoraportti. Valtiovarainministeriö. https://kansallisetdialogit.fi/wp-content/uploads/Yhdessa-ja-yksin_syksyn-2023-kansallisten-dialogien-yhteenvetoraportti-1.pdf. Viitattu 7.9.2025.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. Näköispainos 15 uudistetusta painoksesta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hristodoulidis, D., Munro, I. & Brooks, C. 2022. Exploration of personal recovery-oriented care on an acute mental health unit. *Collegian* 29(2), 161–167. Viitattu 31.8.2025.
- Huhtinen A-M & Tuominen, J. 2020. Teoksessa Puusa & Juuti: Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus Oy. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523456167/preview>. Viitattu 1.9.2025.
- Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. 2010. Haastattelun analyysi. Ruusuvoori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.). E-kirja. Tampere: Vastapaino. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517685023>. Viitattu 1.9.2025.

Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpaperi 33/2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>. Viitattu 2.1.2026.

Jørgensen, K., Hansen, M. & Karlsson, B., 2022. Recovery-Oriented Practices in a Mental Health Centre for Citizens Experiencing Serious Mental Issues and Substance Use: As Perceived by Healthcare Professionals. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(16), 10294. <https://doi.org/10.3390/ijerph191610294>. Viitattu 23.8.2025.

Jørgensen, K., Lerbæk, B., Frederiksen, J., Watson, E., Hansen, M.S., Hansen, M., Juhl, R., Østergaard, A.B., Bjerrum, M. & Karlsson, B. 2025. Healthcare professionals' experience with the implementation of a recovery-oriented approach across in-patient units and Assertive Community Treatment. *Issues in Mental Health Nursing*, 46(2).197–205. <https://doi.org/10.1080/01612840.2025.2456180>. Viitattu 23.8.2025.

Jyväskylän yliopisto n.d. a. Fenomenologia. <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/fenomenologia>. Viitattu 10.12.2024.

Jyväskylän yliopisto n.d. b. Fenomenologinen tutkimus. <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/fenomenologinen-tutkimus>. Viitattu 10.12.2024.

Khoury, E. & Rodriguez del Barrio, J. 2015. Recovery-Oriented Mental Health Practice: A Social Work Perspective. *British Journal of Social Work*. i27-i44. Viitattu 25.6.2025.

Kim, S-Y. & Kweon, Y-R. 2024. The Poetry of Recovery in Peer Support Workers with Mental Illness: An Interpretative Phenomenological Analysis. *Healthcare* 12(1).123. <https://doi.org/10.3390/healthcare12010123>. Viitattu 31.8.2025.

Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa R. Valli (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Laine T. 2018. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa R. Valli (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. E-kirja. 5. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. <https://www.elibrary.com/book/978-952-451-516-0>. Viitattu 1.9.2025.

Laitila, M. 2019. Toipumisorientaatio riippuvuus- ja mielenterveystyössä. <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/paihdeyden-menetelmat-ja-koulutus/toipumisorientaatio-riippuvuus-ja-mielenterveystyossa/>. Viitattu 17.11.2025.

Leamy, M., Bird, V., Boutillier, C., Slade, M. & Williams, J. 2023. A systematic review of measures of the personal recovery orientation of mental health services and staff. *International Journal of Mental Health Systems*, 17(1)5. <https://doi.org/10.1186/s13033-023-00585-4>. Viitattu 9.7.2025

Leamy, M., Bird, V., Le Boutillier, C., Williams, J. & Slade, M. 2011. Conceptual framework for personal recovery in mental health: systematic review and narrative synthesis. *The British Journal of Psychiatry*, 199(6), 445–452. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.110.083733>. Viitattu 9.7.2025.

- Le Boutillier, C., Chevalier, A., Lawrence, V., Leamy, M., Bird, V.J., Williams, J. & Slade, M. 2015. Staff understanding of recovery-orientated mental health practice: a systematic review and narrative synthesis. *Implementation Science*, 10:87. 1–14. <https://implementationscience.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13012-015-0275-4>. Viitattu 30.12.2025.
- McCartan, C., Mallett, J., Murphy, J., Davidson, G., Roulston, A., Scott, J. & Bunting, B. 2022. Recovery-oriented mental health services: An international scoping review. Belfast: Impact Research Centre & Queen's University Belfast. <https://www.impactresearchcentre.co.uk/site/wp-content/uploads/2023/12/Impact-Centre-QUB-Recovery-Scoping-Review.pdf>. Viitattu 7.7.2025.
- Martin, M., Nordling, L., Soronen, K. & Savelius-Koski, E (toim.). 2021. Yhdessä toipumisen tukena mielenterveystyössä: toipumisorientaation toimintamallit ja niiden implementaatio. Työpäpaperi 21/2021. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-664-0>. Viitattu 30.12.2025.
- Mielen ry. 2024. Strategiapäivitys. Yhdistyksen sisäinen materiaali. Viitattu 10.1.2025.
- Mielen ry n.d. Arvot ja strategia. <https://mielen.fi/arvot-ja-strategia/>. Viitattu 4.12.2024.
- Mortari, L., Valbusa, F., Ubbiali, M. & Bombieri, R. 2023. The Empirical Phenomenological Method: Theoretical Foundation and Research Applications. *Social Sciences*, 12(7), 413. 1–22. <https://doi.org/10.3390/socsci12070413>. Viitattu 20.9.2025.
- Murphy, J., Mulcahy, H., Mahony, J. O., Bradley, S. & Ryan, D. 2022. 'Exploring individuals' experiences of hope in mental health recovery: Having a sense of possibility', *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, vol. 31, 4. 617–627. <https://doi.org/10.1111/jpm.13013>. Viitattu 7.9.2025.
- Mönkkönen, K., Tapani, A. & Kokkonen, T. 2023. Arvoa ja arvottomuutta. Arvokkuuden ja merkityksellisyyden kokemukset hyvän elämän perustana. Tallinna: Gaudeamus.
- Ness, O., Borg, M., Semb, R. & Karlsson, B. 2014. "Walking Alongside": Collaborative practices in mental health and substance use care. *International Journal of Mental Health Systems*, 8–55. <https://doi.org/10.1186/1752-4458-8-55>. Viitattu 7.9.2025
- Nordling, E. 2023. Toipumisorientaatio mielenterveystyössä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Nordling, E. 2018. Mitä toipumisorientaatio tarkoittaa mielenterveystyössä? *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim* 2018;134(15):1476–83. <https://www.duodecimlehti.fi/duo14435>. Viitattu 5.1.2025.
- Nordling, E., Järvinen, M & Lähteenlahti, M. 2015. Toipumisorientaatio hoidon ja kuntoutuksen viitekehyksenä. Teoksessa: Partanen, A., Moring, J., Bergman, V., Karjalainen, J., Kesänen, M., Markkula, J., Marttunen, M., Mustalampi, S., Nordling, E., Partonen, T., Santalahti, P., Solin, P., Tuulos, T. & Wuorio, S. (toim.) *Mielenterveys ja päihdesuunnitelma 2009–2015. Miten tästä eteenpäin?* Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen työpäpaperi 20/2015. 133–141. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3694-2>. Viitattu 5.1.2025.
- Puusa, A & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. E-kirja. Gaudeamus Oy. <https://www.ellibrary.com/book/9789523456167>. Viitattu 1.9.2025.
- Raivio, M. & Raivio, J. 2020. Toipuva mieli. Opas toipumisorientaatioon. Jyväskylä: PS- Kustannus.

Rapeli, S., Sipilä, N. & Nordling, E. 2024. Toipumisorientaation käyttöönoton kulmakivet. Huomioita toipumisorientaation koulutusprosessista Kainuun mielenterveys- ja päihdepalveluissa vuonna 2024. Työpaperi 58/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-399-7>. Viitattu 4.12.2024.

Rissanen, P. & Jurvansuu, S. 2019. Haluan olla hyödyllinen ja aktiivinen yhteisön ja yhteiskunnan jäsen: Vertais- ja kokemusasiantuntijatoiminnan suhde mielenterveys- ja päihdekuntoutujien hyvinvointiin. Tietopuu: Tutkimussarja 1/2019. A-klinikkasäätiö. <https://doi.org/10.19207/TIETOPUU7>. Viitattu 19.1.2026

Repper, J. & Carter, T. 2011. A review of the literature on peer support in mental health services. *Journal of Mental Health*, 20(4), 392–411. <https://doi.org/10.3109/09638237.2011.583947>. Viitattu 15.12.2025.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom, Yläne S. & Paavilainen, E. 2014. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Saarinen, S. & Kilkku, N., 2021. Ohjauksen käsitteet mielenterveys- ja päihdetyössä – näkykö asiakkaan osallisuus? *Kuntoutus*, 44(2). <https://doi.org/10.37451/kuntoutus.109477>. Viitattu 10.01.2026.

Sánchez-Guarnido, A.J., Ruiz-Granados, M.I., Garrido-Cervera, J.A., Herruzo, J. & Herruzo, C., 2024. Implementation of the Recovery Model and Its Outcomes in Patients with Severe Mental Disorder. *Healthcare*, 12(9), 1–8. <https://doi.org/10.3390/healthcare12090952>. Viitattu 8.9.2025.

Savonia. n.d. Sosiaali- ja terveysala, hyvinvointikoordinaattori YAMK. https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja-hakeminen/amk-ja-yamk-tutkinnot-tarjonta/sosiaali-ja-terveysala-ylempi-amk-hyvinvointikoordinaattori/?utm_source=chatgpt.com. Viitattu 15.5.2025.

Sihto, M. & Karvonen, S. 2016. Terveyden edistäminen ja eriarvoisuus – lähestymistapoja ja ratkaisuja. (toim.) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Juvenes Print- Suomen yliopistopaino Oy. <https://www.julkari.fi/handle/10024/131500>. Viitattu 21.9.2025.

Sitra. 2023. Megatrendit 2023: Viisi ilmiötä, jotka määrittävät tulevaisuuttamme. Helsinki: Sitra. <https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2023/>. Viitattu 1.11.2025.

Slade, M. 2009. 100 ways to support recovery. A guide for mental health professionals. Rethink recovery series: volume 1. fi-le:///C:/Users/Omistaja/Downloads/100_ways_to_support_recovery.pdf. Viitattu 7.7.2025.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2022a. Kansallinen mielenterveysstrategia 2020–2030. Helsinki: STM. <https://stm.fi/mielenterveysstrategia>. Viitattu 29.12.2025.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2022b. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet 2023–2026. Helsinki: STM. https://www.finna.fi/Record/valto.10024_164463. Viitattu 29.12.2025.

Solomon, B., Sutton, D. & McKenna, B. 2021. The Experience and Meaning of Recovery-Oriented Practice for Nurses Working in Acute Mental Health Services. *International Journal of Mental Health Nursing* 963–974. <https://doi.org/10.1111/inm.12851>. Viitattu 31.8.2025.

- Sormunen, M., Saaranen, T., Tossavainen, K. & Turunen, H. 2013. Monimenetelmätutkimus terveystieteissä. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti*, 50(4). 312–321. <https://journal.fi/sla/article/view/41281>. Viitattu 15.9.2025.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Toipumisorientaatio. 5.12.2023. <https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/toipumisorientaatio>. Viitattu 19.7.2024.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023a. Kansallinen mielenterveysstrategia 2020–2030. Helsinki: THL. <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kansallinen-mielenterveysstrategia>. Viitattu 29.12.2025.
- Toikko, T. 2011. Kokemusaisiantuntija palveluiden kehittäjänä. Teoksessa: Ruuskanen, P- T. Savolainen, K& Suonio M. Toivo sosiaalisessa. Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. Kuopio: Uni-press.
- Tolonen, J. 2025. Toipuminen vakavista mielenterveyden häiriöistä: Asumisperusteisen psykiatrisen kuntoutuksen yhdistelmäintervention vaikuttavuus ja toipumisen tuen mittarin psykometriset ominaisuudet. Väitöskirja. *Acta Universitatis Ouluensis D 1829*. Oulun yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202501161208>. Viitattu 11.10.2025.
- Topor, A., Borg, M., Di Girolamo, S. & Davidson, L. 2011. Not just an individual journey: Social aspects of recovery. *International Journal of Social Psychiatry*, 57(1) 90–99. <https://doi.org/10.1177/0020764009345062>. Viitattu 29.12.2025
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018a. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi: painettu EU:ssa.
- Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2018b. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. E- kirja. Kustannusosakeyhtiö Tammi. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789520400118>. Viitattu 4.11.2025.
- Tuomisto, N., Ekqvist, E & Raitakari, S. 2022. Toipumisorientaation merkityksellistyminen toivon diskursseina psyykkisesti sairastuneiden nuorten haastattelupuheessa. *Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 30(2). 107–123. <https://doi.org/10.30668/janus.109982>. Viitattu 15.7.2025.
- Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Toinen, uudistettu painos. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf. Viitattu 31.12.2024.
- Vilka, H. 2025. Tutki ja kehitä. 6., uudistettu painos. Jyväskylä: Santalahti-kustannus.
- Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. E- kirja. Jyväskylä: PS- kustannus. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523701731>. Viitattu 16.11.2025.
- Vuori, A. & Åsted-Kurki, P. 2022. Fenomenologinen metodi hoitotieteellisessä tutkimuksessa – kriittisten kohtien tunnistaminen tutkimusprosessissa. *Hoitotiede*.34(4). 276–287. https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128995?utm_source=chatgpt.com. Viitattu 1.9.2025.

Walk to talk 2021. Walk the Talk Toolkit, a process for facilitating recovery-transformation of services. <https://walkthetalktoolkit.ca/>. Viitattu 4.1.2025.

World Health Organization. 2013. Comprehensive Mental Health Action Plan 2013–2030. Geneva: WHO. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240031029>. Viitattu 29.12.2025.

LIITE 1: SAATETEKSTI

Kysely henkilöstölle toipumisorientaatiosta

Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää miten Mielen ry:n organisaation henkilöstö tunnistaa ja käyttää toipumisorientaation viitekehystä. Vastauksesi on arvokas osa opinnäytetyötäni ja auttaa ymmärtämään miten toipumisorientaatio toteutuu työssä ja millaisia käsityksiä toipumisorientaatiosta on.

Yhdistyksen toiminnan viitekehystenä on toipumisorientaatio. Yhdistyksen ydintehtävä on olla merkityksellisen elämän ja toipumisen kasvupaikka. Päämääränä on olla hyvinvoinnin ja toipumisen tiennäyttäjää. Toipumisorientaation jatkuvan viljelyn avulla toteutuu asiakaslupaus, joka on kohdatuksi tuleminen. Lisätietoa yhdistyksen strategiasta: <https://mielen.fi/arvot/strategia/>

Lyhyesti toipumisorientaatiosta

Toipumisorientaation lähestymistavan tavoitteena on tukea ihmistä kohti merkityksellistä elämää sairaudesta tai muista haasteista huolimatta. Toipumisorientaation keskiössä ovat merkityksellinen elämä, toivo, osallisuus ja ihmissuhteet, sekä positiivinen mielen hyvinvointi. Osaltaan nämä ovat yhtenäisiä Mielen ry:n arvojen kanssa, joita ovat toivo, osallisuus, uudistuminen ja ilo. Vuorovaikutus ja dialogi ovat keskeisiä kohtaamisessa, kun tarkastellaan toipumisorientaatiota. Toipumisorientaation ja arvojen tulee olla läpileikkaavaa kaikessa vuorovaikutuksessa ja kohtaamisissa organisaation sisällä.

Asiakastyössä tavoitteena on, että työntekijät tukevat asiakkaita saavuttamaan omat tavoitteensa ja toiveensa sekä auttavat heitä suunnitelmien tekemisessä niiden toteuttamiseksi. Keskiössä on ihmisen oman näköinen elämä ja osallisuus yhteisöissä. Vaikutus-, suunnittelu- ja päätöksentekomahdollisuudet luovat vahvaa osallisuuden kokemusta. Toipumisorientaation tulisi näkyä niin, että ihmisen toivon tunne lisääntyy, identiteetti vahvistuu eivätkä sairaus tai muut elämän haasteet ole keskeisiä tekijöitä.

LIITE 2: KYSELYN KYSYMYKSET

Kyselyyn vastaaminen

Kyselyn täyttäminen vie vajaa 10 minuuttia. Vastaaminen on vapaaehtoista, anonyymiä ja luottamuksellista. Yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa, eikä henkilötietoja kerätä. Kyselyssä kysymykset 1-7 käsittelevät toipumisorientaation tunnistettavuutta ja kysymykset 8-11 toipumisorientaation juurruttamista työn toteuttamiseen. Vastausaikaa on 11.4.2025 asti.

Jos sinulla heräsi kysymyksiä, niin otathan yhteyttä: katja.karilainen@mielen.fi, puh. 050 478 4880

Kun lähetät tämän lomakkeen, se ei kerää automaattisesti tietojasi, kuten nimeä ja sähköpostiosoitetta, ellet anna niitä itse.

1. Tunnistan toipumisorientaation periaatteet

- En lainkaan
- Vähän
- Jonkin verran
- Hyvin
- Erittäin hyvin

2. Tunnistan toipumisorientaation toteutuvan työssäni

- En lainkaan

- Vähän
- Jonkin verran
- Hyvin
- Erittäin hyvin

3. Toipumisorientaatio antaa työvälineitä työni toteuttamiseen

- Ei ollenkaan
- Vähän
- Jonkin verran
- Hyvin
- Erittäin hyvin

4. Kuvaile konkreettisia esimerkkejä miten toipumisorientaatio toteutuu asiakastyössäsi

Kirjoita vastaus

5. Toipumisorientaation toteutuminen näkyy yhdistyksen toimintatavassa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa

- Ei ollenkaan
- Vähän
- Jonkin verran
- Hyvin
- Erittäin hyvin

6. Kuvaile esimerkein yhdistyksen toimintaa ja vuorovaikutustilanteita, joissa toipumisorientaatio tulee näkyviin

Kirjoita vastaus

7. Millä tavoin toipumisorientaation toteuttaminen näkyy omassa työyhteisössäsi?

Kirjoita vastaus

8. Kuvaile miten toipumisorientaatio näkyy Mielen ry:ssä johtamisessa

Kirjoita vastaus

9. Kuinka tärkeänä pidät alla olevia keinoja toipumisorientaation juurruttamiseksi osaksi toimintakulttuuria?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Kohtalaisen tärkeä	Tärkeä	Erittäin tärkeä
Koulutus ja perehdytys	☐	☐	☐	☐	☐
Viestintä ja tiedottaminen	☐	☐	☐	☐	☐

Ei lainkaan tärkeä Ei kovin tärkeä Kohtalaisen tärkeä Tärkeä Erittäin tärkeä

Työn käytänteet
ja
toimintamallit

10. Mitä toimivia käytäntöjä on jo käytössä Mielen ry:ssä, jotka tukevat toipumisorientaation periaatteiden toteutumista? Voit myös kertoa omasta työstäsi toimivista käytännöistä.

Kirjoita vastaus

11. Mitä toiveita tai ehdotuksia sinulla on toipumisorientaation syvempään juurruttamiseen Mielen ry:n toimintaan tulevaisuudessa?

Kirjoita vastaus

12. Herättikö kysely kiinnostusta perehtymään aiheeseen tai oppimaan uutta aiheesta?

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

Ei lainkaan

Kiinnostaa paljon

Tämä on lomakkeen omistajan luomaa sisältöä. Lähettämäsi tiedot lähetetään lomakkeen omistajalle. Microsoft ei ole vastuussa asiakkaidensa suojaus- tai tietosuojakäytännöistä, mukaan lukien tämän lomakkeen omistajan käytännöistä. Älä koskaan luovuta salasanaa kenellekään.

Microsoft Forms | Luo helposti kyselyjä, tietovisoja ja tutkimuksia [Luo oma lomake](#)

Tämän lomakkeen omistaja ei ole antanut tietosuojalausuntoa siitä, miten vastaustietojasi käytetään. Älä luovuta henkilökohtaisia tai arkaluonteisia tietoja. | [Käyttöehdot](#)